



# Dzień Babci i Dziadka

s. 3

Ruszyła akcja szczepień – zobacz,  
gdzie zgłosić się we Wrocławiu

s. 9-12

**W 2023 roku  
powstanie Aleja  
Wielkiej Wyspy**

/s.7

**Mapa pokaże ślady  
poniemieckiego  
Wrocławia**

/s. 15

**Вакцинація від  
COVID-19 для  
іноземців**

/s. 18

## Od Prezydenta


Szanowni Państwo,  
drogie Babcie i drodzy  
Dziadkowie,

najserdeczniejsze życzenia dla wszystkich Państwa z okazji tych wyjątkowych świąt. To dni, w które powinniście być Państwo otoczeni wnukami i spędzać czas w rodzinnym gronie... A wszyscy wiemy, że jest to wciąż bardzo utrudnione. To ważne, aby w te dni myśleli Państwo także o sobie i swoim zdrowiu, by jak najdłużej cieszyć się rodziną.

To trudny rok dla nas wszystkich, ale wiem z wielu rozmów, że szczególnie trudny dla naszych seniorów. Z wielką nadzieją czekamy na zakończenie programu szczepień. Prowadzimy je także

we Wrocławiu, proponując szereg ułatwień w dotarciu do punktów szczepień (szczegóły wewnątrz numeru – przyp. red.). Sam, jak wielokrotnie deklarowałem, zaszczepię się w najbliższym możliwym terminie. Nie tylko w trosce o swoje zdrowie, ale przede wszystkim z odpowiedzialności za zdrowie tych wszystkich, z którymi się spotykam. Także mojej babci.

Wszystkich Państwa namawiam do tego samego.

  
**Jacek Sutryk**  
prezydent Wrocławia



FOT. UKA WROCŁAWIA

## Co nowego w sieci

**Wrocław [Wroclove]**  
1 dni · 🌐

WrocLovek to jeden z największych miłośników Wrocław [Wroclove]!

👉 W tym trudnym dla nas wszystkich czasie pokazuje swoje wielkie serce i aktywnie włącza się do akcji w szczytnym celu 👉  
**29. Finał WOŚP Wrocław [Oficjalne Wydarzenie]** 🙌🙌

👉 Napędzany falą charytatywnego poruszenia i zaopatrzonej w eSkarbonkę zachęca do wspierania dziecięcej laryngologii, otolaryngologii i diagnostyki głowy 👉 [wroc.city/KrasnaIWroclovek](http://wroc.city/KrasnaIWroclovek)



[FB.com/wroclaw.wroclove](https://www.facebook.com/wroclaw.wroclove)

**Smart City Wrocław**  
3 dni · 🌐

🟢 Od 1 lutego Strefa Kultury Wrocław i Fundacja Umbrella czekają na pomysły mieszkank i mieszkańców Wrocławia w pierwszym w tym roku naborze do **Mikrogranty**!

🟢 Na realizację około 100 projektów zostanie przeznaczonych ponad pół miliona złotych 🙌

🟢 Szczegóły naboru, zasady oraz terminy spotkań znajdziecie 👉 [WzWz](http://WzWz)

**WzWz** | Mikrogranty Nabór I – luty 2021



**1-15.02.2021**  
**Mikrogranty**

[FB.com/smartcitywroc](https://www.facebook.com/smartcitywroc)

**Zmień piec**  
4 stycznia o 09:17 · 🌐

Podjąćcie z nami noworoczne wyzwanie? 🙌  
👉 **W 2021 roku zmienię piec!** 🙌🙌

Pamiętajcie 👉 szybsza decyzja to wyższa dopłata!  
A więc.. zadajmy wspólnie o **#BezPieczyWroclaw**!



[FB.com/zmienpiec](https://www.facebook.com/zmienpiec)

**Inwestycje we Wrocławiu**  
3 godz. · 🌐

Dla tych, którzy nie mogli się już doczekać 🙌 Rozpoczynamy budowę pasu rozdzielacza na ul. Dmowskiego. Wykonawca rozpocznie tam niebawem prace ziemne przy budowie **#tramwajnaPopowice**. Prace wzmoczeniowe i konserwacyjne będą prowadzone również na moście Dmowskiego (głównie w części konstrukcyjnej i pasie rozdzielacza). Przebudowane zostanie także skrzyżowanie z ul. Jagiello i Mieszkańskiej. W pobliżu powstanie skwer Adama Wójcika, znakomitego koszykarza trzech wrocławskich klubów.

Prace na budowie tramwaju na Popowice nadzorują Wrocławskie Inwestycje.




[FB.com/wroclawskieinwestycje](https://www.facebook.com/wroclawskieinwestycje)

**MPK Wrocław**  
2 dni · 🌐

Poniedziałek 18 stycznia kończymy smutną wiadomością.. Zmarła Pani Maria Koterbska, której głos znał każdy kto choć raz usłyszał Wrocławską Piosenkę.

Prezes MPK Krzysztof Balawejder wystąpił z prośbą do **Prezydenta Wrocławia Jacek Sutryk**, aby jeden z pierwszych, nowych, niebieskich tramwajów nosił Jej imię.

Pani Mario, dziękujemy że sprawiła Pani, że pomimo różnic, wielu wrocławian łączy dziś Pani utwór, który od kilkudziesięciu lat jest nieoficjalnym hymnem wrocławskiej komunikacji miejskiej.



[FB.com/mpkwroc](https://www.facebook.com/mpkwroc)

**Zielony Wrocław**  
1 dni · 🌐

Zakończyliśmy prace nad realizacją trzech ogrodów warzywnych przy placówkach oświatowych, finansowanych z programu Horyzont 2020. Ogrody warzywne powstały w SP nr 53 przy ul. Strachocińskiej, Sp nr 28 przy ul. Greckiej oraz ZS nr 16 przy ul. Głogowskiej i stanowią część projektu **Foodshift2030**.

Zobacz więcej



[FB.com/zielonywroclaw](https://www.facebook.com/zielonywroclaw)

# Wszystkie smutki precz! Święto Dziadków ważna rzecz

Ze względu na pandemię koronawirusa i wynikające z niej obostrzenia tegoroczne obchody Dni Babci i Dziadka będą przebiegały w zdalnej formule – informuje Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego. Zdalnie i ostrożnie w gronie rodzinnym świętują też wrocławscy dziadkowie i wnuki.

76-letnia Lidia Sobieracka, mieszkająca na granicy wrocławskiego Nadodrza i Ołbina, w tym roku pierwszy raz spędziła Dzień Babci bez swego jedyne wnuka Adama, studenta Wyższej Szkoły Bankowości we Wrocławiu. – Córka tak zarządziła ze względu na tę specyficzną sytuację związaną z pandemią – tłumaczy pani Lidia. – Ale przysłał mi kwiaty kurierem. Poza tym my ciągle jesteśmy w kontakcie, bo codziennie do mnie telefonuje.

To dzięki Adamowi pani Lidia korzysta z laptopa i telefonu komórkowego. – Wnuk i jego dziewczyna mają wielką cierpliwość do mnie – śmieje się wrocławianka. – Czasem po 10 razy coś mi tłumaczy. Dwa miesiące już ich nie widziałam – wzdycha. Mówi, że na pewno zarejestruje się na szczepienie, ale decyzję o nim podejmie w ostatniej chwili.

## Dwa w jednym, byle szybciej

Zdecydowany na szczepienie jest natomiast 64-letni Franciszek Sowa, dziadek dwóch wnuczek: 8-letniej Oli i ponadroczej Martynki. – Co tydzień jeżdżę do nich, bo byśmy się zapłakali bez siebie – śmieje się. Ale poważnie dodaje:

– Oczywiście, gdy czuję się przeziębiony, odwołuję wizytę. W tym roku Dzień Dziadka już obchodziliśmy w Dzień Babci, bo nie mogliśmy się doczekać. Były laurki i ciasto – opowiada.

## Kalejdoskop Seniora

Seniorzy we Wrocławiu mogą czerpać wiadomości o ofercie miejskiej przygotowanej z myślą o nich z programu telewizyjnego Kalejdoskop Seniora. Trwa kwar-

drans i w skrócie przedstawia najważniejsze informacje ze stolicy Dolnego Śląska. Program można obejrzeć w lokalnej telewizji Echo 24 w poniedziałki o godz. 18.45. Archiwum odcinków jest dostępne online na: [www.echo24.tv](http://www.echo24.tv)

## Nordic walking, dieta i leki

Wrocławskie Dni Babci i Dziadka to warsztaty laurkowe, w których udział biorą uczniowie z wrocławskich szkół i seniorki z grup

zrzeszonych przy Wrocławskim Centrum Seniora. To także międzypokoleniowe spotkania czytelnicze przy skrzynce bookcrossingowej.

My polecamy dwa wydarzenia 22 stycznia. O godz. 10.00 warsztaty z nordic walking – spotkanie gimnastyczne, w trakcie którego można się będzie dowiedzieć, na czym polega właściwie marsz z kijami i w jaki sposób przygotować się do tego rodzaju zajęć rucho-

wych. Prowadzenie: Veritas Group. Link do logowania: [l.wroclaw.pl/nordic-walking](http://l.wroclaw.pl/nordic-walking). A o godz. 13.00 – Dziesięć zasad świadomego seniora – spotkanie edukacyjne, w trakcie którego studenci V roku Farmacji Akademii Medycznej we Wrocławiu opowiedzą o zbilansowanej diecie i o skutkach polipragmazji, czyli wielolekowoci. Link do logowania: [l.wroclaw.pl/wielolekowosc](http://l.wroclaw.pl/wielolekowosc).

Anna Aleksandrowicz

## Wrocławskie Dni Babci i Dziadka



wrocławskie  
centrum rozwoju  
społecznego



GRAFIKA: WCRS/FREPIK.COM



FOT. TOMASZ HOŁOD

Franciszku Sowie w Dzień Dziadka życzenia składają dwie wnuczki: Ola i Martynka

## Pstryknij fotoopowieść

„Dziadkowie i wnuki. Międzypokoleniowa historia” – taki jest temat ogólnopolskiego konkursu fotograficznego, który organizuje z okazji Dni Babci i Dziadka Wrocławskie Centrum Seniora. Jury czeka na prace oryginalne, łamiące stereotypy.

Do przesłanych zdjęć organizatorzy proszą o dołączenie krótkiego opisu zawierającego: imię i nazwisko autora zdjęcia, tytuł fotografii, imiona i wiek osób widniejących na fotografii. Prace należy przesłać pocztą elektroniczną na adres [marta.lomnicka@wcrs.wroclaw.pl](mailto:marta.lomnicka@wcrs.wroclaw.pl), w tytule wpisując: „Konkurs fotograficzny”, lub listownie na adres: Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego – Wrocławskie Centrum Seniora, pl. Dominikański 6, 50-159 Wrocław, pokój 28.

Jedna osoba może zgłosić maksymalnie trzy prace (zdjęcia, selfie w wersji papierowej lub cyfrowej w formacie .jpg, .png) i przesłać do 30 stycznia 2021 r. Na zwycięzców czekają nagrody. Regulamin na:

[l.wroclaw.pl/fotokonkurs](http://l.wroclaw.pl/fotokonkurs)

## Aktualności

## 2021 to rok najwyższych dopłat do wymiany pieca

Nawet 15 tysięcy złotych – tyle można otrzymać w 2021 roku na wymianę pieca w ramach programu KAWKA Plus. Warto się jednak pośpieszyć, gdyż to ostatni rok z maksymalną kwotą dotacji. W kolejnych latach dopłata od miasta będzie coraz niższa.

– Ciągłe zachęcamy wrocławian do pozbywania się trujących pieców, ale mamy świadomość kosztów, dlatego Wrocław daje swoim mieszkańcom możliwość wymiany pieca bez wkładu własnego. Program KAWKA plus i Termo KAWKA to prawie 20 tys. zł na wymianę pieca i drewnianych okien. Nie warto jednak zwlekać z decyzją, gdyż to ostatni

rok z tak wysoką dopłatą od miasta – tłumaczy Katarzyna Szymczak-Pomianowska, dyrektor Departamentu Zrównoważonego Rozwoju UMW.

2021 rok jest zatem kluczowy dla mieszkańców, którzy wciąż używają w swoich domach „kopciuchów”. W 2022 roku kwota dotacji wyniesie maksymalnie do



## Przykładowy koszt wymiany pieca

Rok	Koszt wymiany [zł] *	Dopłata miasta [zł]	Koszt dla mieszkańca [zł]
2021	15 000	15 000	0
2022	15 750	12 000	3750
2023	16 530	10 000	6530
2024	17 364	8000	9364

\* dot. mieszkań do 50 m<sup>2</sup> przy uwzględnieniu 5% corocznego wzrostu kosztów materiałów budowlanych i usług

12 tys. złotych, w kolejnym roku będzie to 10 tys. zł, a w 2024 roku – do 8 tys. zł. Odwrotnie sytuacja wyglądać będzie z kosztami wymiany ponoszonymi przez mieszkańców – będą one coraz większe.

## Będzie coraz drożej

Posłużmy się przykładem. Przy uwzględnieniu 5-procentowego corocznego wzrostu kosztów materiałów budowlanych i usług – właściciel 50-metrowego mieszkania w kolejnych latach będzie musiał liczyć się z coraz większą inwestycją z własnych środków (patrz tabela).

W 2021 roku wymiana pieca może zostać sfinansowana wyłącznie z dopłaty miasta, bez wkładu własnego mieszkańca. W kolejnych latach – przy uwzględnieniu coraz niższych dopłat – koszt może rosnąć nawet o kilka tysięcy złotych rocznie.

– Dlatego nie powinniśmy zwlekać, tylko już dziś zastanowić się nad zmianą swojego pieca na paliwo stałe – na ekologiczne i, przy okazji, wygodne źródło ciepła – uważa Agnieszka Rak, wrocławski doradca energetyczny.

## Rekordowe zainteresowanie dotacją

W stolicy Dolnego Śląska do wymiany do 2024 roku są piece w 18 tys. lokali.

– Mamy przed sobą bardzo ambitne zadanie. Do 2024 roku w mieście nie powinno już być trujących pieców, czyli tych pozaklasowych oraz I i II klasy. Do 2028 roku mają zostać usunięte, z nielicznymi wyjątkami, wszystkie piece na paliwo stałe. To wynika z uchwały anty-smogowej przyjętej przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego – mówi Rafał Guzowski, pełnomocnik prezydenta Wrocławia do spraw wymiany źródeł ogrzewania.

W 2020 roku na programy dotacyjne miasto wydało ponad 16 mln zł. W stosunku do poprzedniego roku, w 2020 roku odnotowano 25-procentowy wzrost liczby wniosków złożonych w programie KAWKA Plus.

## Akcja „Zmień piec”

Akcja „Zmień piec” to kluczowy element kampanii „Wrocław bez smogu” realizowanej przez Urząd Miejski Wrocławia. Miasto oferuje wrocławianom do 15 tys. zł na wymianę pieca i do 5 tys. zł na wymianę drewnianej stolarki okiennej, a także dopłaty do rachunków za ogrzewanie nawet do 4 tys. zł oraz zwolnienia i ulgi w czynszu dla najemców komunalnych.

Do końca 2024 roku Wrocław przeznaczy 330 mln złotych na działania związane z likwidacją pieców.

Bartosz Moch



## Aktualności

# Straż Miejska Wrocławia kontroluje, czym palimy

## W ten sposób walczy z wrocławskim smogiem

We Wrocławiu 1 lipca 2024 roku wchodzi zakaz użytkowania pieców pozaklasowych oraz pieców najniższych klas, tzw. „kopciuchów”. Dodatkowo mieszkańców obowiązuje zakaz spalania odpadów i palenia np. węglem brunatnym. O stosowanie się do przepisów uchwały antysmogowej dbają strażnicy miejscy, którzy informują, na jakich osiedlach mieszkańcy mogą spodziewać się kontroli tego, jaki piec użytkują i czym w nim palą.

– Kontrolujemy, informujemy, ale także karzemy, gdyż problem spalania odpadów nadal występuje – tłumaczy Waldemar Forsysiak, rzecznik Straży Miejskiej we Wrocławiu.

– Świadomość zagrożeń dla zdrowia wynikających ze spalania rzeczy emitujących trujące substancje, wymiana starych pieców – to wszystko może przynieść poprawę jakości powietrza w mieście. To od nas zależy, czy Wrocław będzie miastem wolnym od smogu – podkreśla.

### Tysiące mandatów

Wrocławscy strażnicy miejscy tylko w 2020 roku przeprowadzili

blisko 5 tys. kontroli i stwierdzili ponad 200 wykroczeń, wystawiając 169 mandatów na łączną kwotę ponad 46 tys. zł.

W sezonie grzewczym, czyli od 1 października 2020 roku do 20 stycznia 2021 roku „licznik” wskazuje już 2694 kontrole i 75 mandatów na blisko 20 tys. zł.

Kontrole dokonywane są zarówno bezpośrednio w lokalach, jak i „z powietrza”, z wykorzystaniem nowoczesnych dronów z kamerą termowizyjną i głowicami badającymi zawartość dymu.

Jeżeli podejrzewamy, że ktoś pali w piecu niedozwolone substancje, możemy to zgłosić pod całodobowy



ZDJĘCIA: JANUSZ KRZESZOWSKI

numerem alarmowym 986 lub poprzez specjalny formularz (pod artykułem).

### Plan kontroli spalania

Strażnicy miejscy w najbliższych dniach mogą pojawić się na kilku wrocławskich osiedlach.

– Działania kontrolne planujemy, biorąc pod uwagę liczne zgłoszenia od mieszkańców, którzy mają dość bycia trutym przez nieodpowiedzialnych sąsiadów. Publikując informacje o miejscach, które możemy w danym terminie odwiedzić, chcemy, aby „truciele” mieli świadomość, że do nich dotrzemy i poniosą odpowiednie konsekwencje – wyjaśnia Waldemar Forsysiak.

### Grzywna do 5 tys. złotych

Strażnicy miejscy dokonujący kontroli mają pisemne upoważnienia prezydenta Wrocławia. Dzięki temu mogą wejść na teren nieruchomości przez całą dobę (do lokali prywatnych w godz. 6.00–22.00). Mieszkańcy nie powinni utrudniać lub odmawiać przeprowadzenia takiej kontroli, gdyż jest



Dron wyposażony jest w głowicę badającą zawartość dymu

to przestępstwo i grozi za to odpowiedzialność karna.

Podczas pomiarów strażnicy mogą m.in. pobrać próbki popiołów. Sprawdzają także kategorię pieca i na urządzeniach, które należy wymienić, zostawiają specjalne naklejki.

– Mają one przypominać o tym, że w przyszłości, jeżeli nie zastosujemy się do przepisów uchwały antysmogowej, czyli nie wymienimy starego pieca na system ekologiczny, może grozić nam grzywna nawet do 5 tys. zł – kończy Forsysiak.

Bartosz Moch

[wroclaw.pl/srodowisko/piece-to-nie-smietnik](http://wroclaw.pl/srodowisko/piece-to-nie-smietnik)

## Plan kontroli Straży Miejskiej Wrocławia

Data	Osiedla
<b>22-23.01</b>	<b>Ołbin, Biskupin, Sępolno</b>
<b>25-26.01</b>	<b>Klecina, Różanka, Karłowice, Kowale</b>
<b>27.01</b>	<b>Lipa Piotrowska, Świniary, Widawa</b>
<b>28.01</b>	<b>Krzyki, Swojczyce, Strachocin, Wojnów</b>
<b>29.01</b>	<b>Partynice, Muchobór Mały</b>
<b>30.01</b>	<b>Żerniki</b>

## Szkolenia dla instalatorów źródeł ciepła

Instalatorzy instalacji grzewczych mogą występować w roli pełnomocników w zakresie wymiany pieca i wziąć na siebie załatwienie formalności związanych z rozliczeniem kosztów dotyczących wymiany ogrzewania. Klienci chwalą sobie to rozwiązanie. W wielu wypadkach był to argument decydujący o likwidacji pieców na węgiel lub drewno.

Znane są przypadki, gdy właściciel mieszkania nie wykląda swoich pieniędzy, lecz to wykonawca, działając w imieniu właściciela mieszkania, sam rozlicza się z Urzędem Miejskim Wrocławia w ramach możliwej do zdobycia dotacji. W takiej sytuacji wystar-

czy podpisać pełnomocnictwo, że wybrana firma reprezentuje nas w urzędzie w sprawie wymiany. Wówczas możemy wymienić piec nawet bez wkładu własnego.

Urząd Miejski Wrocławia prowadzi szkolenia dla instalato-

rów. Zainteresowani szkoleniami mogą zgłaszać się, wysyłając e-mail na [zmienpiec@um.wroc.pl](mailto:zmienpiec@um.wroc.pl).

Więcej informacji udzielą wrocławscy doradcy energetyczni – tel. 71 799 67 99.

Do tej pory zostało przeszkolonych 87 osób z 66 firm. Można ich szukać w bazie na stronie [zmienpiec.pl](http://zmienpiec.pl).

Bartosz Moch

[zmienpiec.pl/baza-instalatorow](http://zmienpiec.pl/baza-instalatorow)

## Partycypacje / NGO

## WBO: na co głosowało ponad 14 tysięcy wrocławian

Ścieżki rowerowe i szkolne boiska – te projekty potrafią poruszyć całe rzesze wrocławian. Dzięki zaangażowaniu liderów zdobywały grubo powyżej 10 tysięcy głosów. W ośmioletniej historii Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego niektóre projekty wręcz biły rekordy popularności wśród głosujących. Przypomnijmy niektóre z nich.

**Rowerowy Wrocław – WBO 2014, 15 925 głosów**

Projekt budowy 10 kilometrów ścieżek rowerowych w centrum Wrocławia pojawił się w WBO 2014. Prace nad promującą go kampanią trwały kilka miesięcy. Liderzy projektu pozyskali poparcie znanych wrocławian, takich jak Konrad Imiela, Elżbieta Romanowska czy L.U.C., którzy występowali jako ambasadorzy tej inicjatywy. Ale ambasadorów było dużo więcej.

– Są wśród nas nauczyciele, pracownicy kultury, artyści, sprzedawcy, mechanicy rowerowi, krótko mówiąc osoby z różnym wykształceniem, pracujące w różnych branżach, będące w różnym wieku, ale na co dzień korzystające z roweru w mieście – mówiła wówczas Ewa Bałazińska, jedna z ambasaderek projektu.

– Nie jesteśmy też żadną rowerową subkulturą ani zorganizowaną grupą kontrkulturową. Jesteśmy po prostu ludźmi, którzy jeżdżą po Wrocławiu rowerem i chcą, aby było to wygodniejsze i bezpieczniejsze. Obecnie jest z nami blisko 200 osób. Wspólnie działamy, opowiadamy o swoich doświadczeniach, dyskutujemy. Chcemy działać, a nie narzekać. Proponujemy rozwiązania, dzięki którym wszystkim będzie jeździło się lepiej – dodawała pani Ewa.

Kampania, choć oddolna, przeprowadzona została z rozmachem. Jednym z jej elementów stała się np. akcja zbierania starych rowerów zorganizowana wspólnie z Galerią BWA. Zebrane w ten sposób jednoślady zostały ponaprawiane i przekazane bezpłatnie osobom wskazanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Zastużony rozgłos i duża mobilizacja przyniosły olbrzymi sukces w głosowaniu, a wynik 15 925 głosów

w WBO do tej pory nie został pobity.

Tak czytelny sygnał społeczny nie mógł rzecz jasna przejść bez echa. W listopadzie 2014 roku kandydaci ubiegający się o wybór na prezydenta Wrocławia podpisali Deklarację Rowerowego Wrocławia, w której zobowiązali się do zwiększenia nakładów na budowę infrastruktury rowerowej. Miasto wywiązało się z tej obietnicy i sukcesywnie rozwija sieć ścieżek rowerowych.

**Dwa szkolne boiska – WBO 2015, każde z ponad 14 tys. głosów**

W następnym roku imponujące zwycięstwa odniosły dwa projekty lokalne. O ich kampaniach nie pisały gazety, a w mobilizację mieszkańców zaangażowali się nauczyciele z miejscowych szkół i rodzice uczęszczających tam dzieci. Obu projektom szkolnych boisk – jednemu przy SP nr 82 przy ul. Blacharskiej, a drugiemu przy Gimnazjum nr 29 przy ul. Kraińskiego – udało się zebrać w WBO 2015 po ponad 14 tysięcy głosów.

W kolejnych latach dzięki środkom z WBO zmodernizowano we Wrocławiu kilkanaście innych szkolnych boisk.

**Zielona rowerowo-pieszka obwodnica Wrocławia, etap III – WBO 2018, 14 408 głosów**

Ciekawym rekordzistą jest także projekt rowerowo-pieszki obwodnicy miasta. Jego celem było stworzenie zielonej promenady obwodowej wzdłuż korytarzy kolejowych. Trasa ma połączyć wrocławskie osiedla i parki, prowadzona zostanie tak, by zminimalizować konieczność przechodzenia przez ruchliwe ulice. To szersze rozwiązanie urbanistyczne, realizowane etapami. Liderka projektu, pani Agnieszka, zgłaszała fragmenty obwodnicy w kolejnych edycjach WBO. W 2018 roku trzeci etap jej projektu zdobył olbrzymią liczbę głosów (dokładnie 14 408). Wsparcia udzieliła mu wówczas m.in. Rada Osiedla Tarnogaj.

**Szkoła Liderów WBO 2021**

Nieważne, czy stawiasz pierwsze kroki we Wrocławskim Budżecie Obywatelskim, czy chcesz poszerzyć zdobytą już wiedzę. Możesz wziąć udział w bezpłatnych spo-



Baza sportowa przy SP nr 82 przy ul. Blacharskiej (na górze) i „Rowerowy Wrocław” – bezpieczna trasa rowerowa Dubois – most Uniwersytecki (zdj. na dole) – to rekordowe projekty WBO

tkaniach Szkoły Liderów. W trakcie tych szkoleń będzie mowa o podstawowych wytycznych dla projektów, a także kryteriach, które musi spełniać projekt. W planie są jeszcze trzy otwarte spotkania. Odbędą się one w formie zdalnej i będą dostępne na Facebooku (@wroclawskibudzetobywatelski).

**Harmonogram spotkań Szkoły Liderów**

- Projekty WBO i ich dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami

27 stycznia 2021, 17.00–18.30

- Budowanie zespołu i współ-

praca z otoczeniem  
20 kwietnia 2021, 17.00–18.30

- Promowanie projektów i zdobywanie poparcia dla ich realizacji  
27 maja 2021, 17.00–18.30

Organizatorem Szkoły Liderów WBO 2020 jest Wydział Partycypacji Społecznej Urzędu Miejskiego Wrocławia we współpracy z Dolnośląską Federacją Organizacji Pozarządowych i Agencją Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej.

**Zostań liderem WBO, zmieniaj Wrocław**

Dobre pomysły zmieniają Wrocław! Odmieniajcie podwórka, osiedla, swoje miasto. Na zgłaszanie projektów macie czas do 15 lutego. W te-

gorocznej edycji Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego na Wasze projekty przeznaczonych zostało 25 mln zł. Podobnie jak w roku ubiegłym projekty zgłaszać można w dwóch kategoriach: osiedlowej (o wartości do 750 tys. złotych) i ponadosiedlowej (do 2 mln złotych).

Do WBO 2021 zgłaszamy dowolne projekty, które Gmina Wrocław, zgodnie z prawem, może zrealizować i które będą ogólnodostępne dla mieszkańców. Formularz zgłoszenia jest dostępny na stronie internetowej.

Maciej Wołodko

[www.wroclaw.pl/wbo](http://www.wroclaw.pl/wbo)

Wrocławski  
Budżet  
Obywatelski

**ZGŁOŚ PROJEKT! 18.01-15.02**



# W 2023 roku powstanie Aleja Wielkiej Wyspy

To jedna z najważniejszych i najbardziej oczekiwanych inwestycji we Wrocławiu. Powstanie we wschodniej części miasta. W jej ramach wybudowane zostaną przeprawy nad Odrą i Oławą. Połączy ulice Krakowską i Mickiewicza, ułatwi wjazd i wyjazd z Wielkiej Wyspy i wpłynie na zmniejszenie ruchu przez serce parku Szczytnickiego.

”



**Piotr Bujnowski,**

kierownik projektu budowy AWW z Wrocławskich Inwestycji

## Jak zmieni się Wrocław po budowie Alei Wielkiej Wyspy (AWW)?

Ta droga zapewni połączenie całej wyspy z południem miasta. Dzięki tej trasie kierowcy łatwiej i szybciej dostaną się m.in. na ul. Krakowską. Teraz mieszkańcy ul. Traugutta pod oknami mają sznur aut, po zrealizowaniu inwestycji liczba samochodów zmniejszy się. To pozwoli złapać im oddech. Realizowane połączenie ograniczy też ruch w parku Szczytnickim.

## Część mieszkańców Sępolna obawia się, że będzie mieć „autostradę” pod oknami.

To nie będzie ani autostrada, ani obwodnica! To droga jednojezdniowa przeznaczona tylko dla aut osobowych i komunikacji zbiorowej. Samochody ciężarowe powyżej 9 ton tędy nie pojadą. Pomiędzy ul. 8 Maja a AWW pozostawiamy nienaruszony pas istniejącej zieleni. Pojawią się nowe nasadzenia, przede wszystkim szpaler lip, żeby podkreślić alejowy charakter powstającej drogi. Zieleni wzdłuż inwestycji brakować na pewno nie będzie.

## Zdaniem przeciwników inwestycji z Akcji Park Szczytnicki wyciętych zostanie 25 ha parku.

To klasyczna dezinformacja. Nie wycinamy ani jednego drzewa z parku Szczytnickiego. Trzeba rozgraniczyć dwie sprawy. Pierwsza to strefa ochrony konserwatorskiej, przez którą rzeczywiście AWW przechodzi. Druga, przejście przez strefę ochrony konserwatorskiej nie oznacza, że fizycznie znajduje się tam park. Droga będzie przechodzić przez obszar, gdzie parku nigdy nie było. Mowa tutaj o dawnym stadionie Budowlanych, ogródkach działkowych przy ul. Heweliusza i terenie dawnego ogrodnictwa mylnie wskazywanego jako park.

Droga powstanie w korytarzu, który przewidzieli prawie 100 lat temu

ówcześni gospodarze – Niemcy. Przez lata o ten teren nie dbano. Tam, gdzie budujemy drogę, wzdłuż ul. 8 Maja, nigdy nie było parku Szczytnickiego, tylko gospodarstwo ogrodnicze z budynkami pomocniczymi w tym m.in. dawną kotłownią ogrzewającą szklarnie, która zanieczyszczała środowisko na Sępolnie. Dlatego rzekoma informacja o wycince przez nas mnóstwa drzew w parku to dezinformacja.

Należy również odnieść się do innej nieprawdziwej informacji na temat inwestycji krążącej wśród opinii publicznej, a mianowicie kwestii oddziaływania drogi na obiekt UNESCO – Halę Stulecia. Przeciwnicy wskazują, iż budowa drogi może doprowadzić w skrajnym przypadku nawet do utraty przez halę statusu zabytku dziedzictwa kulturowego, ponieważ przechodzi przez strefę buforową, którą ma wyznaczony każdy obiekt UNESCO. To nieprawda. Droga nie przebiega przez strefę buforową, co więcej, można pokusić się o stwierdzenie, że jej realizacja może tylko pomóc samemu obiektowi UNESCO.

## W jaki sposób?

Do centrum z Wielkiej Wyspy są tylko dwie drogi – przez ul. Wróblewskiego przy ZOO i Hali Stulecia lub przez ul. Mickiewicza, też obok Hali Stulecia i przez sam środek parku Szczytnickiego. To dwie



Wykusz dla przechodniów na planowanym moście nad Odrą

główne drogi, z których korzysta najczęściej kierowców przejeżdżających później przez most Zwierzyniecki. Jeden, ponadstuletni most w nie najlepszej kondycji, musi przejąć znaczną część ruchu generowanego z całej wyspy.



Przejście dla pieszych przez Aleję Wielkiej Wyspy przy ul. Heweliusza

## Budowa AWW pozwoli na remont generalny tego mostu?

Jak najbardziej. Przy obecnych uwarunkowaniach zamknięcie mostu byłoby paraliżem dla całej wyspy, dlatego AWW podniesie bezpieczeństwo w razie problemów komunikacyjnych, np. wypadku. To alternatywa dla starych mostów, jak Zwierzyniecki i Grunwaldzki, które kierowcy wybierają, żeby dostać się na pl. Społeczny i dalej na południe Wrocławia.

## Dlaczego AWW nie będzie mieć dwóch pasów jezdni?

Wybudowana Autostradowa Obwodnica Wrocławia (AOW) w czasach jej realizacji miała być drogą płatną. Przy takim założeniu planowaliśmy budowę AWW z dwoma pasami ruchu. Jednak z końcem 2011 roku sytuacja uległa zmianie, ponieważ rząd podjął decyzję, że AOW będzie bezpłatna dla aut osobowych i motocykli. To spowodowało, że cały model ruchu dla miasta zmienił się. Konsekwencją

## Przy płatnej AOW więcej kierowców miałoby korzystać z obwodnicy śródmiejskiej?

Z własnego doświadczenia mogę stwierdzić, że fakt ten byłby bezdyskusyjny. Trzeba również wskazać, że w dobie obecnego kryzysu związanego ze światową pandemią budowa dwóch pasów jezdni była by zbyt kosztowna. Całkowity koszt budowy wynosi obecnie ok. 234 mln zł, a przy jej poszerzeniu szacowano, że kwota przekroczyłaby pół mld złotych. Przy dwóch jezdniach znacznie bardziej ingeruje się w przestrzeń miasta. Każde ze skrzyżowań jest znacznie bardziej rozbudowane.

## Pozostawienie miejsca na tramwaj również byłoby za drogie?

Obecny brak miejsca przeznaczonego na realizację torowiska nie oznacza, że w przyszłości nie będzie możliwości jego realizacji – wszak budujemy jedną jezdnię. Pas drogowy przeznaczony pod drogę jest szerszy niż teren, jaki konsumuje budowana droga. Pozostaje jeszcze jedna kwestia. Wszystkie linie tramwajowe we Wrocławiu rozchodzą się promieniście i zbiegają się w centrum. Linia wzdłuż AWW byłaby linią obwodową, nie prowadzącą do centrum, co wydatnie ograniczyłoby możliwości jej wykorzystania.

## W projekcie na skrzyżowaniu z ul. Dembowskiego znajduje się sygnalizacja świetlna. Nie było możliwości budowy ronda, które zwiększa przepustowość?

To dobre skrzyżowanie na rondo, ale jego budowa potrzebuje znacznie więcej przestrzeni niż standardowe skrzyżowanie z sygnalizacją. To rejon Wielkiej Wyspy i naszym nadrzędnym celem była minimalizacja ingerencji drogi w istniejącą tkankę miejską, ze szczególnym uwzględnieniem zieleni. Rondo nie pozwala też regulować ruchu, a po budowie miasto będzie dążyć do ograniczenia ruchu samochodów

przez park Szczytnicki. Sygnalizacja świetlna pozwala nam nie wpuszczać aut tam, gdzie tego nie chcemy, oraz zwiększa elastyczność w możliwościach sterowania potokami ruchu. Chcemy zabrać jak najmniej zagospodarowanych obszarów AWW ze szczególnym uwzględnieniem terenów zielonych.

Do zieleni podchodzimy niezwykle starannie. Nadzór nad nią na AWW sprawuje prof. Monika Ziemiańska z Uniwersytetu Przyrodniczego. Wszystko po to, aby istniejąca i nasadzana zielen była w jak najlepszej kondycji. W ramach inwestycji zadamy nie tylko o zielen, ale i małe zwierzęta. Powstaną dla nich trzy przejścia pomiędzy ulicami Dembowskiego i Olszewskiego. Przepusty będą mieć 2,5 m szerokości i 1 m wysokości. Budujemy ekrany przyrodnicze, gdyż badania wykazały, że znajdują się tu korytarze migracji nietoperzy. Zostawiamy też rezerwę pod budowę ekranów akustycznych. Rok po oddaniu drogi do użytku zostanie wykonana analiza czy należy je postawić. Według prognoz przekroczenia progu hałasu nie będzie, bo przypomnę nie jest to obwodnica i nie będą tędy jeździć samochody ciężarowe.

## Jakie jest największe wyzwanie przy budowie AWW?

Budowa mostów. Mamy tu ponad 3 km nowej drogi, która będzie w znacznej części przebiegać nad Odrą i Oławą i ich dolinami. Przeprawa nad Oławą będzie mieć 350 m długości, a nad Odrą 700 m. To jeden z dłuższych wrocławskich mostów. Prace zakończymy w 2023 roku i liczymy, że już nie będzie żadnych opóźnień. Pierwotnie mieliśmy oddać drogę do użytku pod koniec 2022, lecz pandemia pokrzyżowała plany. Wstrzymano wszystkie procedury związane ze ZRID, czyli otrzymaniem zgody na inwestycję drogową, mieliśmy też problemy na etapie projektowania.

Piotr Bera

## Dla mieszkańca

## Kto zamawia ruskie w pandemii koronawirusa?

## Jak radzą sobie dzisiaj wrocławskie bary mleczne

Pierogi, naleśniki, łazanki, schabowy z ziemniakami – te potrawy wciąż cieszą się największym powodzeniem wśród gości wrocławskich barów mlecznych. Stali klienci przychodzą i dzwonią, ale zamówień jest o co najmniej jedną trzecią mniej niż przed koronawirusem.

Obowiązujące obostrzenia nie pozwalają na jedzenie posiłków na miejscu przynajmniej do 31 stycznia. Większość dań jednak można kupić na wynos. Połowa klientów woli przyjść osobiście, druga połowa zamawia przez telefon i przychodzi po odbiór. Właściciele wrocławskich barów mlecznych oceniają, że stracili co trzeciego klienta. Misz Masz z ul. Nożowniczej, słynący z tanich i smacznych obiadów, został już zamknięty. Reszta wrocławskich barów wciąż walczy.

## Miś o grosz droższy

– Teraz przychodzi naprawdę mało ludzi. Pieniądzy ledwo starczy na wypłaty. Jest ciężko, ale jakoś jeszcze się trzymamy – mówi Cecylia Kotlik, współwłaścicielka baru Miś z ul. Kuźniczej, obleganego zwykle przez studentów, turystów i seniorów. Odkąd zaczęła się epidemia sprzedaż w Misiu spadła o ok. 30-40 proc. Widać to nawet po kolejce w godzinach szczytu obiadowego. Kiedyś można w niej było naliczyć nawet 30 osób, teraz są 3-4.



Bar Mleczny Miś, ul. Kuźnicza 48 – pani Dorota, współwłaścicielka, nalewa pomidorową do opakowania na wynos dla stałego klienta

Pierogi ruskie zniknęły z menu o godz. 12.00. Obecnie można je dostać nawet do godziny 15.00. Właścicielki musiały w ciągu ostatnich miesięcy zwolnić trzy pracowniczki, ale ceny wzrosły tylko o symboliczny grosz. I tak: porcja pierogów ruskich kosztuje 4,11 zł, leniwe z cukrem i bułką tartą – 3,28 zł, naleśniki z serem i śmietaną – 3,29 zł, kopytka z sosem grzybowym – 3,68 zł, łazanki – 3,40 zł. Miś sprzedaje na wynos (koszt opakowań: duże 1 zł, średnie – 80 gr, małe – 60 gr), ale też zapewnia dowóz na życzenie klienta do 5 km od baru za dodatkowe 8 zł. Część stałych klientów przychodzi z własnymi opakowaniami.

## Ruskie w Mewie dostępne przed 13.00

Mewa z ul. Drobnera na Nadodrze to kolejny popularny bar mleczny. Tutaj również powodzeniem cieszy się klasyk obiadowy, czyli pierogi ruskie. Kiedyś dostępne były od godziny 13.00, dziś można je odebrać już od 12.30. W ten sposób właściciele chcieli zadbać o bezpieczeństwo stałych klientów, aby nie pojawiali się wszyscy o tej samej godzinie. Dania można zamówić na wynos przez telefon albo kupić na miejscu, bar nie zapewnia natomiast dowozu. Opakowanie jednorazowe kosztuje 50 gr. Goście najczęściej wybierają: pierogi ruskie – 3,88 zł, naleśniki z serem na słodko – 3,04

zł, gołąbki z mięsem – 7,77 zł, krokiety z kapustą i grzybami – 4,34 zł, a także barszcz czerwony – 3,79 zł.

## Od Jacka Placka do Wikinga

Bar Wiking przy ul. Piłsudskiego w latach 60. należał do Społem. Po drodze zmienił już kilkakrotnie właścicieli i nazwę. Na jakiś czas znalazł się w spisie wrocławskich plackarni, nosząc nazwę Jacek Placek. Do dziś stołują się tutaj całe pokolenia. Chętnie zaglądają tutaj również pracownicy pobliskich firm i chwalą... ruskie. – Muszą być dobre, skoro przyjeżdżają po nie ludzie nawet z dalekich krańców miasta – uważa pani Agnieszka, która nakłada jedzenie w Wikin-

gu. Jedzenie jest dostępne tylko na wynos. Opakowanie trójdzielne kosztuje 1 zł, podwójne – 80 gr, a małe – 60 gr. Klienci najczęściej zamawiają: bigos – 6,50 zł, fasolkę po bretońsku – 6,50 zł, żeberka – 8,00 zł, mielonego z ziemniakami i surówką – 13,50 zł, schabowego z ziemniakami i surówką – 15,20 zł.

## Naleśniki jak u mamy za 3,20 zł

Bar „Jak u mamy” (ul. Łokietka i ul. św. Wincentego) istnieje od 2011 roku, ale klienci zdążyli się już do niego przekonać i przywiązać. Właściciele polecają pierogi ruskie, ale chrupiące, czyli w wersji smażonej za 9 zł. Chętnie zamawiane są też pierogi z mięsem za 9 zł, zestawy: filet z kurczaka, ziemniaki i surówka za 14 zł czy karkówka, ziemniaki i surówka za 15 zł, a na deser naleśniki z serem za jedyne 3,20 zł. Potrawy można zamawiać na wynos osobiście, przez telefon lub portal [pyszne.pl](http://pyszne.pl) i [ubereats.com](http://ubereats.com). Dowóz to dodatkowy koszt 4 zł, a opakowanie – 60 gr.

## Jędrus zaprasza na smaczną „rosołową”

Bar „U Jędrusia” (ul. Kościuszki 128) to ulubione miejsce mieszkańców tzw. Trójkąta. Do najczęściej zamawianych przez klientów potraw należą: zupa dnia (np. „rosołowa”, ogórkowa lub grzybowa) za 5,50 zł, pierogi ruskie za 10 zł, placek po węgiersku za 16 zł, kotlet schabowy z ziemniakami i surówką czy okoń z ziemniakami i surówką za 20 zł. U Jędrusia można zamówić obiad przez telefon i odebrać, płacąc za opakowanie dodatkowo 1 zł.



Bar Mleczny Mewa, ul. Drobnera 4 (po lewej), Bar Wiking, ul. Piłsudskiego 14 (po prawej) – panie z barów mlecznych nakładają dania

Marlena Urbaniak



# Seniorze, zaszczep się!

Nie wiemy, kiedy skończy się pandemia, ale mamy już „broń” do walki z koronawirusem – szczepienia.

Od 15 stycznia można rejestrować się na szczepienia, które ruszą w poniedziałek 25 stycznia. Polacy zostali podzielni na grupy. Szczepionki są darmowe i, jak zapewnia resort zdrowia oraz eksperci, bezpieczne. To szansa, by odzyskać życie sprzed pandemii. Miasto rozpoczęło akcję #WrocławSięSzczepi, która promuje szczepienia i jest wyrazem odpowiedzialności za zdrowie i życie wrocławian.

## Zgłoś się na szczepienie

Od 15 stycznia można zgłosić chęć zaszczepienia się przeciw COVID-19 przez formularz na stronie [www.gov.pl/szczepimysie](http://www.gov.pl/szczepimysie). Mogą to zrobić osoby w wieku 18–69 lat. Gdy już szczepienia będą dla nas dostępne, otrzymamy informację drogą mailową. Pamiętajmy, że zgłoszenie się przez formularz online nie jest rejestracją. Ta będzie możliwa, gdy zostaną ogłoszone terminy dla naszej grupy i dostaniemy e-skierowanie.

## Która grupa

Szczepienia dla pensjonariuszy DPS oraz Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych, osób powyżej

60. r.ż. w kolejności od najstarszych oraz służb mundurowych i nauczycieli rozpoczynają się 25 stycznia. Drugi etap obejmuje osoby w wieku poniżej 60. r.ż. z chorobami przewlekłymi oraz osoby bezpośrednio zapewniające funkcjonowanie podstawowej działalności państwa i narażone na zakażenie ze względu na częste kontakty społeczne. Zaś etap trzeci to powszechne szczepienia pozostałej części populacji dorosłej.

## Jak wykonywane jest szczepienie

Do szczepienia kwalifikuje lekarz Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Przed szczepieniem pacjent wypełnia kwestionariusz wstępnego wywiadu przesiewowego. Szczepionka podawana jest w postaci zastrzyku domięśniowego, w ramię. Następnie, przez kolejnych 15–30 minut po podaniu szczepionki, pacjent powinien zostać w przychodni pod obserwacją.

Szczepienie podawane jest w systemie dwudawkowym. Od razu należy umówić termin kolejnej wizyty za trzy tygodnie. Druga dawka musi pochodzić od tego samego producenta i zostać

Wrocław miasto spotkań

#WrocławSięSzczepi

## Solidarnie przeciw COVID-19



Szczepienia są **darmowe, dobrowolne i dwudawkowe** oraz dostępne dla wszystkich, którzy będą chcieli je przyjąć, zgodnie z etapami szczepień.



Więcej o szczepieniach przeciw COVID-19 na stronie [www.gov.pl/web/szczepimysie](http://www.gov.pl/web/szczepimysie)

## ETAPY SZCZEPIEŃ

### Etap 1

- osoby powyżej 60. r.ż. w kolejności od najstarszych
- przewlekle chorzy
- służby mundurowe i nauczyciele

### Etap 2

- osoby poniżej 60. r.ż.
- osoby bezpośrednio zapewniające funkcjonowanie podstawowej działalności państwa i narażone na zakażenie ze względu na częste kontakty społeczne

### Etap 3

- powszechne szczepienia pozostałej części populacji dorosłej, osoby powyżej 18. r.ż., w tym obcokrajowcy
- przedsiębiorcy i pracownicy sektorów zamkniętych

podana w określonym terminie, tak by szczepienie było maksymalnie skuteczne. Dlatego drugiego terminu wizyty nie można już zmieniać.

## Powrót do „normalności”

Informacja o szczepieniu będzie wprowadzana do systemu e-zdrowie. Pacjent otrzyma też zaświadczenie, dzięki temu nie będzie dotyczyła go część obostrzeń.

Zdaniem ekspertów szczepienie chroni w 95% przed zakażeniem się SARS-CoV-2 i groźnymi powikłaniami COVID-19. Nawet w sytuacjach, gdy osoba zaszczepiona zachoruje z powodu słabszego układu odpornościowego, przebieg choroby będzie znacznie łagodniejszy.

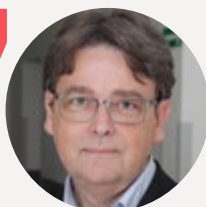
## Miasto dowiezie

Miasto pomoże dowieźć do punktów szczepień osoby z niepełnosprawnościami o stopniu znacznym oraz seniorów 70+. W przypadku osoby posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności dostępna jest także możliwość zapewnienia przez MOPS asystenta.

Od 15 stycznia działa numer **+48 71 777 98 80** przeznaczony do koordynacji tego transportu.

– W pierwszej kolejności dostęp do szczepień zapewniają POZy, które organizują transport sanitarny lub wizytę wyjazdową ze szczepieniem – wyjaśnia Joanna Nyczak, dyrektor Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych UM Wrocławia. – Natomiast punkty szczepień przekazują do nas listy zarejestrowanych pacjentów, którzy zgłosili potrzebę skorzystania z transportu organizowanego przez Miasto. My te zgłoszenia przyjmujemy oraz koordynujemy transport, który realizowany będzie przez MPK Wrocław – tłumaczy.

Dodatkowo seniorzy 75+ mogą dojechać na szczepienia, korzystając z wprowadzonego pod koniec 2019 roku programu Taxi75+. Uprawnia do tego Złota Karta Seniora. Kurs można umówić pod numerem telefonu **794 123 124**.



prof. Leszek Szenborn,  
kierownik Katedry i Kliniki Pediatrii i Chorób Infekcyjnych Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu

**Mam przeciwciała po infekcji COVID 19. Czy muszę się szczepić?**  
Szczepienie daje większą pewność, że nabędziemy odporność (>90 proc.), podczas gdy odporność po zakażeniu naturalnym i podatność na zakażenia wtórne nie jest dokładnie przebadana. Szacuje się je na 80 proc. Po przebyciu ciężkiego COVID zaleca się 3-miesięczny odstęp przed podaniem szczepionki.

### Kiedy nabieramy odporności po szczepieniu?

Odporność pojawia się już dwa tygodnie po pierwszej dawce, ale podanie drugiej dawki znacząco ją poprawia. Badania wykazały wysoką skuteczność szczepień po dwóch tygodniach po podaniu drugiej dawki w zapobieganiu objawowemu zakażeniu, a zwłaszcza chorobie wymagającej hospitalizacji (89–100 proc.).

### Czy po szczepieniu trzeba nadal nosić maseczkę i trzymać dystans?

Na pewno nie możemy zrezygnować z tych metod zapobiegania transmisji zakażeń SARS-Cov-2 po pierwszej dawce i jeszcze przez dwa tygodnie po podaniu drugiej dawki szczepionki. Zaszczepiona osoba nie zachoruje, ale może np. zarazić swoich niezaszczepionych kolegów z klubu seniora.

**Ile osób musi się zaszczepić, żeby wrócić do życia przed pandemią?**  
Odporność populacyjna jest kształtowana przez zakażenia naturalne i szczepienia. Z zakażeniami SARS COV 2 będziemy współżyli tak jak z innymi dobrze nam znanymi krążącymi drobnoustrojami. Mam wielką nadzieję na normalne lato i jesień.



# szczepić we Wrocławiu?

## Pracze Odrzańskie

Sieć Badawcza Łukasiewicz – PORT, Medyczne Laboratorium Diagnostyczne, ul. Stabłowicka 147, bud. 4, tel. 607 350 317

Wrocławskie Centrum Zdrowia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Stabłowice, ul. Stabłowicka 125, tel. 71 391 17 50

## Przedmieście Oławskie

Scanmed S.A., Centrum Medyczne Wrocław, ul. Krasińskiego 9, tel. 12 629 88 00

Małgorzata Kowalczyk, Poradnia lekarza rodzinnego, ul. Kniaziewiczza 29, tel. 71 341 75 40

Elżbieta Gigiel Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego, ul. Kniaziewiczza 29, tel. 71 341 75 40

Praktyka Lekarza Rodzinnego Waldemar Chrystowski, ul. Kniaziewiczza 29, tel. 71 341 75 40

Wojewódzki Zespół Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej, POZ Punkt Szczepień, ul. Dobrzyńska 21/23, tel. 609 101 022

Citodent Rodzinny sp. j., Furtak-Pobrotyn i S-Ka. Medicito Wojewódzka Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej,

ul. Krasińskiego 29, piętro III, tel. 71 262 662

Zuzanna Wolak-Listwan, Gabinet zabiegowy, ul. Komuny Paryskiej 73A, tel. 71 342 91 46, 501 941 044

Beata Stecka, Punkt szczepień, ul. Komuny Paryskiej 73A, tel. 71 342 91 46

## Przedmieście Świdnickie

Małgorzata Bereza Praktyka Lekarza Rodzinnego, Poradnia podstawowej opieki zdrowotnej, ul. Sądowa 8, tel. 71 343 55 32

Edyta Sierakowska Praktyka Lekarza Rodzinnego, Poradnia podstawowej opieki zdrowotnej, ul. Sądowa 8, tel. 71 343 55 32

Praktyka Lekarza Rodzinnego s.c. Małgorzata Kaniecka-Matuszkiewicz i Edyta Klimczak, ul. Sądowa 8, tel. 71 343 55 32

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji we Wrocławiu, Przychodnia MSWiA we Wrocławiu, ul. Grabiszyńska 35-39, tel. 71 798 47 14

LUX MED sp. z o.o., Punkt szczepień, ul. Świdnicka 40, tel. 22 332 28 49

North Medical Holding sp. z o.o., Nasza Grupa Medyczna sp. k., Nasz gabinet Wrocław, ul. Dworcowa 11B, tel. 508 777 223

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Dolnośląskie Centrum Medycyny Profilaktycznej i Bezpieczeństwa Pracy „PRO-MED” sp. z o.o., ul. Gwarna 6a, tel. 600 800 144

## Psie Pole-Zawidawie

EMC Instytut Medyczny S.A., ul. Zatorska 55a, tel. 71 711 74 00

Specjalistyczny Zakład Profilaktyczno-Lecznicy PROVITA sp. z o.o., Poradnia lekarza POZ (dla dorosłych), ul. Bierutowska 63, tel. 71 345 64 20

MULTIMEDICA sp. z o.o. sp. k., ul. Zakrzowska 19a, tel. 601 799 905

Dorota Babiak, ul. Królewska 30, tel. 71 345 56 94

## Stare Miasto

Wrocławskie Centrum Zdrowia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Ośrodek Profilaktyczno-Lecznicy Chorób Zakaźnych i Terapii Uzależnień, ul. Wszystkich Świętych 2, tel. 71 326 67 30

Praktyka Lekarzy Rodzinnych s.c. Mariusz Domański Violetta Domańska Praktyka Lekarzy Rodzinnych Mariusz Domański, Violetta Domańska, ul. Gepperta 13, tel. 693 016 314

VITA Management sp. z o.o., Punkt szczepień, ul. Oławska 15, tel. 71 343 22 65

Wrocławskie Centrum Zdrowia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Przychodnia Stare Miasto, pl. Dominikański 6, tel. 71 391 17 50

LUX MED sp. z o.o., Punkt szczepień, ul. Skargi 3, tel. 22 332 28 49

## Swojczyce-Strachocin-Wojnów

OlimpiaMed sp. z o.o. NZOZ, ul. Marca Polo 21/1, tel. 71 728 72 88

BENAMED sp. z o.o., Centrum Medyczne, ul. Strachocińska 159, tel. 573 446 160

## Szczepin

Dolnośląskie Centrum Medyczne DOLMED S.A., Gabinet diagnostyczno-zabiegowy, ul. Legnicka 40, tel. 717 711 777

Łukasz Kozyra, Poradnia Lekarza Rodzinnego, ul. Kruszwicka 6-8, tel. 71 355 54 56

LUX MED sp. z o.o., Punkt szczepień, ul. Fabryczna 6, tel. 22 332 28 49

Medicover sp. z o.o., CM Wrocław, ul. Strzegomska 36, tel. 500 900 530

NZOZ „STARMED” – Staromiejskie Centrum Medyczne sp. z o.o., Poradnia lekarza POZ, ul. Młodych Techników 7, tel. 71 355 50 00

## Tarnogaj

Pogotowie Ratunkowe We Wrocławiu, Gabinet diagnostyczno-zabiegowy, ul. Ziębicka 34-38, tel. 71 773 15 00

## Wojszyce

Stomatolog Wrocław – Implanty – Medycyna Estetyczna – smile expert, ul. Roweckiego 76, tel. 508 777 224

## Zacisze-Zalesie-Szczytniki

Międzywojewódzka Przychodnia Sportowo-Lekarska S.A., Gabinet Zabiegowo-Diagnostyczny POZ, al. Paderewskiego 35, tel. 71 348 37 34

Scanmed S.A., Centrum Medyczne Wrocław, ul. Parkowa 46, tel. 12 629 88 00

Krystyna Witas Przychodnia VITA, ul. Moniuszki 10, tel. 71 348 14 76

## Żerniki

Praktyka Lekarza Rodzinnego „Na Rumiankowej” sp. z o.o., ul. Rumiankowa 53, tel. 71 357 89 30

Punkty szczepień podajemy za serwisem [www.gov.pl](http://www.gov.pl) (mapa punktów szczepień)

## Jak się zarejestrować?

**1** w przychodniach (POZ) wpisanych na listę punktów szczepień

**2** za pośrednictwem bezpłatnej infolinii 989

**3** poprzez swoje Internetowe Konto Pacjenta

 Wejdź na [pacjent.gov.pl](http://pacjent.gov.pl) (musisz mieć profil zaufany)

 Potwierdź dane i zaakceptuj regulamin

 System zaproponuje 5 punktów szczepień najbliższ Twojego adresu. Możesz wybrać inny punkt w wyszukiwarce

 Ustal punkt i godzinę i kliknij **Wybierz**

**7** Kolejny SMS przyjdzie dzień przed wizytą

**6** Po rezerwacji otrzymasz SMS z potwierdzeniem

**5** Potwierdź wizytę klikając **Tak**

# Szczepienia pytania i odpowiedzi

- Koronawirus SARS-CoV-2 to nazwa wirusa wywołującego chorobę COVID-19.
- Koronawirus to skrócona nazwa tego wirusa.
- COVID-19 to nazwa choroby układu oddechowego wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2.

## Gdzie mogę uzyskać szczegółowe i aktualne informacje na temat szczepień?

Szczegółowe i aktualne informacje na temat szczepień można uzyskać, dzwoniąc na bezpłatną infolinię Narodowego Programu Szczepień przeciw COVID-19, nr tel. 989. Numer dla osób dzwoniących z zagranicy oraz dla abonentów operatorów nieobsługujących numerów specjalnych: (22) 62 62 989.

Na pytania odpowiada 500 konsultantów przez całą dobę 7 dni w tygodniu. Informacje są udzielane w czterech językach: polskim, angielskim, rosyjskim i ukraińskim. Pytania można również przesłać na adres: [szczepionki@nfz.gov.pl](mailto:szczepionki@nfz.gov.pl).

## Jaki status będzie miała osoba zaszczepiona?

Taka osoba będzie: zwolniona z kwarantanny po kontakcie z osobami zakażonymi lub z wysokim ryzykiem zakażenia oraz po podróży do krajów wysokiego ryzyka z punktu widzenia COVID-19. Nie będzie uwzględniana w obowiązujących limitach zgromadzeń i spotkań.

Według ministerstwa po drugim szczepieniu pacjent będzie otrzymywał potwierdzenie w POZ – w formie wydruku lub kodu QR.

## Jak działa szczepionka przeciw COVID-19?

Dotychczas, aby wywołać odpowiedź immunologiczną, część szczepionek zawierała osłabiony lub nieaktywny drobnoustrój (wirusa, bakterie). Szczepionki mRNA mają nauczyć nasz organizm, jak wytwarzać białko (lub jego fragment), które taką odpowiedź wywołuje. Podczas tego procesu wytwarzane są przeciwciała, które w przyszłości, w razie gdy wirus dostanie się do naszego organizmu, ochronią nas przed zakażeniem lub ciężkim przebiegiem choroby.

## Czy szczepionka jest bezpieczna?

21 grudnia 2020 r. Komisja Europejska dopuściła na unijny rynek szczepionkę przeciw koronawirusowi opracowaną przez koncern Pfizer i firmę BionTech. Europejska Agencja Leków podjęła decyzję o zatwierdzeniu szczepionki.

Amerykańska i europejska agencja zajmujące się zatwierdzaniem leków, współpracowały z produ-

centami jeszcze podczas procesu opracowywania, a później autoryzacji szczepionki. Współpraca ta obejmuje kilka kluczowych obszarów, takich jak testy kliniczne w celu sprawdzenia bezpieczeństwa i skuteczności, zezwolenie na użycie, monitorowanie na bieżąco po dopuszczeniu szczepionki do użycia.

Podczas badań szczepionek firmy Pfizer oraz Moderna działały w pełni niezależne rady monitorujące ich bezpieczeństwo, a napływające na bieżąco dane ze szczepień są weryfikowane.

W Polsce dopuszczeniem szczepionek do obrotu zajmuje się Prezes Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych (URPL). Decyzja może być także podjęta przez Radę Unii Europejskiej lub Komisję Europejską po przeprowadzeniu przez Europejską Agencję Leków procedury scentralizowanej.

## Jak to możliwe, że szczepionka powstała tak szybko?

W przypadku szczepionek przeciw wirusowi SARS-CoV-2 obecnie najintensywniej rozwijane są szczepionki mRNA. Badania nad tą technologią prowadzone są od ok. 20 lat i ma ona duży potencjał nie tylko dla opracowywania szczepionek, ale też w leczeniu np. nowotworów.

Szczepionki mRNA uważane są za bardzo bezpieczne ze względu na: brak możliwości modyfikowania DNA pacjenta, brak możliwości zaistnienia infekcji, szybką degradację mRNA ze szczepionki do nieszkodliwych składników i jego podobieństwo do mRNA naturalnie występującego w komórkach, oraz bardzo niewielką dawkę konieczną do wywołania efektu terapeutycznego.

## Jakie są przeciwwskazania do szczepienia?

Decyzję o zakwalifikowaniu do szczepienia zawsze podejmuje lekarz. Przeciwwskazania to np. ostra infekcja z wysoką gorączką czy zaostrzenie chorób przewlekłych lub wystąpienie w przeszłości reakcji anafilaktycznej na inne szczepionki.

## O czym należy powiedzieć lekarzowi przed szczepieniem?

Lekarzowi kwalifikującemu do szczepienia należy powiedzieć

o przypadkach omdlenia po zastrzyku, kłopotach z oddychaniem po jakimkolwiek szczepieniu, problemach z krzepnięciem i układem odpornościowym oraz o wszystkich przyjmowanych lekach, w szczególności, jeśli są to preparaty działające na krzepliwość i odporność. Istotne mogą być także informacje o niedawno otrzymanych szczepionkach.

## Jakie działania niepożądane może powodować szczepionka?

Możliwe, niepożądane reakcje organizmu poszczepionne to: ból ramienia w miejscu wstrzyknięcia szczepionki, gorączka lub dreszcze, ból głowy, stawów, mięśni.

Zgodnie z dotychczasowymi doświadczeniami odczynny te ustępowały maksymalnie do kilku dni od podania szczepionki.

## Gdzie należy się zgłosić po wystąpieniu niepożądanych objawów?

W przypadku szczepienia, tak jak po podaniu jakiegokolwiek leku, mogą się pojawić objawy niepożądane. Jeśli powyżej kilku dni utrzymują się: bólu ramienia w miejscu wstrzyknięcia szczepionki, gorączka, dreszcze lub ból głowy, stawów czy mięśni, należy skontaktować się z lekarzem poradni, w której było wykonane szczepienie.

## Czy przechorowanie COVID-19 nie chroni lepiej niż szczepienie?

Dostępne dane sugerują, że przechorowanie COVID-19 nie wiąże się z wytworzeniem trwałej odporności na SARS-CoV-2. Często pojawiają się informacje o ponownej infekcji wśród ozdrowieńców. Pewne jest także, że szczepienia przeciwko koronawirusowi zapobiegają COVID-19 w przewidywalny sposób i są o wiele bezpieczniejsze niż nabieranie odporności poprzez przechorowanie. Przed przebyciem infekcji ciężko jest ocenić, jaki będzie ona miała przebieg i jakie skutki będzie niosło ze sobą przechorowanie.

## Czy szczepienie ma sens skoro wirus mutuje?

Koronawirus mutuje jak wszystkie wirusy. Nie zawsze jednak mutacje w obrębie materiału genetycznego wirusa przekładają się na zmiany w jego strukturze antygenowej, czyli w białkach powierzchniowych, które mają wpływ na skuteczność szczepionki. Dotychczas nie stwier-

dzono, żeby mutacje koronawirusa wpłynęły na jego strukturę antygenową. A szczepionki produkują się przeciwko antygenom podstawowym, które niezależnie od mutacji są zawsze takie same. Dla koronawirusów są to także ściśle określone białka. Właśnie ta białkowa korona pozostaje niezmienna, a szczepionka pobudza powstanie przeciwciał przeciw tym białkom.

## Dlaczego szczepionki nie będą podawane osobom poniżej 16. r.ż.?

Nie ma na ten moment danych z badań klinicznych przeprowadzonych wśród dzieci. Wygląda jednak na to, że choroba COVID-19 dotyka dzieci w mniejszym stopniu, niż dorosłych. Dzieci chorują rzadziej i choroba ma o wiele łżejszy przebieg. Zdarzają się cięższe przypadki, ale tak rzadko, że dzieci nie są grupą priorytetową do szczepienia.

## Czy u osób z niedoborami odporności szczepionka może być niebezpieczna?

Nie ma obaw o bezpieczeństwo szczepienia szczepionką mRNA, ponieważ nie wywołuje ona zakażenia. Jednak u osób z niedoborami odporności należy rozważyć opóźnienie szczepienia do czasu zakończenia leczenia oraz zaszczepienie osób z najbliższego otoczenia, aby szczepienie było jak najbardziej skuteczne.

## Czy kobiety w ciąży i karmiące piersią mogą zaszczepić się przeciwko COVID-19?

Badania, które mają ocenić bezpieczeństwo szczepionki w populacji kobiet ciężarnych są dopiero planowane. Dlatego szczepienie w okresie ciąży można rozważyć jedynie, jeśli potencjalne korzyści przewyższają jakiegokolwiek ryzyko dla matki i płodu. Zaobserwowano, że u kobiet ciężarnych zakażonych COVID-19 może dochodzić do przedwczesnego porodu, a sama infekcja może przebiegać ciężiej. Dlatego w tym przypadku określenie, czy mogą one bez przeszkód się zaszczepić, będzie bardzo istotne i podejmuje je lekarz prowadzący.

Szczepionka mRNA nie była w badaniach klinicznych podawana kobietom karmiącym piersią. Jednak zgodnie z dokumentem Rekomendacje Zespołu ds. Szczepień w rozszerzonym składzie dotyczące kwestionariusza kwalifikacyjnego dla osoby dorosłej do szczepienia przeciw COVID-19, na ten moment

nie ma danych na temat przenikania składników szczepionki do mleka i bezpieczeństwa szczepionki przeciwko COVID-19 dla karmionego dziecka.

## Czy istnieje prawdopodobieństwo zachorowania pomimo szczepienia?

Określono, że szczepienie chroni przed zakażeniem się SARS-CoV-2 i groźnymi powikłaniami COVID-19 w 95%. Nawet w sytuacjach, gdy osoba zaszczepiona zachoruje z powodu słabszej odpowiedzi własnego układu odpornościowego, przebieg choroby będzie znacznie łżejszy.

## Czy należy zaszczepić się w swojej przychodni?

Można wybrać dowolny punkt szczepień. Nie obowiązuje rejonizacja i nie trzeba być pacjentem wybranej przychodni. Można to zrobić nawet w innym mieście. Wystarczy skorzystać z wyszukiwarki i wskazać dogodną datę i lokalizację [www.gov.pl/web/szczepimysie/mapa-punktow-szczepien/](http://www.gov.pl/web/szczepimysie/mapa-punktow-szczepien/)

## Czy obcokrajowcy mogą zaszczepić się w Polsce?

Mieszkający w Polsce obcokrajowcy mogą także zarejestrować się na szczepienie w poszczególnych etapach. Jest jeden warunek – muszą przebywać tutaj legalnie, czyli posiadać PESEL.

Obcokrajowiec otrzymuje numer PESEL automatycznie, gdy zamelduje się w Polsce na co najmniej 30-dniowy pobyt. Do tego potrzebna jest m.in. karta pobytu – zarówno przy meldunku stałym, jak i czasowym. Karta pobytu, w okresie jej ważności, potwierdza tożsamość cudzoziemca podczas jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Bez karty pobytu nie można się zaszczepić.

Przy szczepieniu nie ma znaczenia narodowość – obcokrajowców obowiązują takie etapy, jak wszystkich ze względu na wiek czy wykonywaną profesję.

# 989

to numer bezpłatnej, całodobowej infolinii Narodowego Programu Szczepień przeciw COVID-19

Dla mieszkańca

# We Wrocławiu powstanie nowy aquapark

## Wykąpiemy się tu już w przyszłym roku

Wiosną 2022 roku przy ulicy Polnej na Brochowie zostanie otwarty nowoczesny Aquapark. Gotowe są już jego fundamenty. Koszt budowy to 35 mln zł netto.

Nowy aquapark powstanie w miejscu, gdzie w latach 30. ubiegłego wieku funkcjonowało miejskie kąpielisko. Będzie to nie tylko basen, ale cały kompleks sportowo-rekreacyjny. Na pierwszym poziomie powstaną baseny wraz z infrastrukturą – szatniami, łazienkami, toaletami i punktem gastronomicznym. W strefie rekreacyjnej powstanie basen sportowy o wymiarach 25 x 14,5 m i głębokości od 1,3 do 1,8 m, basen do nauki pływania oraz basen z hydromasażem dla 12 osób. Będzie także basen zewnętrzny, czynny sezonowo, o wymiarach 25 x 20 m i głębokości od 0,3 do 1,5 m. Znajdzie się tam także brodzik dla najmłodszych dzieci i punkt gastronomiczny z ogródkiem barowym.

### Nie tylko basen

Przed aquaparkiem powstanie parking o powierzchni 600 mkw. z 5 miejscami dla osób z niepełnosprawnościami i 44 stojakami rowerowymi.

Na pierwszym piętrze zaplanowano dwie sale fitness oraz strefę saunarium, w której skład wejdą dwie sauny fińskie i jedna parowa, a także pokój do masażu i dodatkowe miejsca wypoczynku.

Inwestycja obejmie teren o powierzchni 18 tys. mkw., z czego prawie 13 tys. mkw. zajmie zieleń. Wokół obiektu zostanie zasadzonych 35 drzew oraz prawie 600 mkw. krzewów i traw.

– Cieszę się, że mimo pandemicznej ery, udaje nam się realizować plany i rozwijać wrocławską infra-

strukturę sportowo-rekreacyjną – mówi Jacek Sutryk, prezydent Wrocławia.

### Jedyny taki obiekt w Polsce

Nowoczesne technologie mają przyczynić się do tego, że będzie to jedyny taki obiekt w skali kraju. Zostaną tu wykorzystane rozwiązania przyjazne środowisku – będzie niskoemisyjny i zasilany zieloną energią. Przy okazji wytwarzania energii z gazu (w celu m.in. do ogrzewania wody w basenach) będzie produkował energię elektryczną. Na dachu budynku zostanie zainstalowany system paneli słonecznych, a w podziemiach znajdzie się zbiornik na wodę deszczową, która będzie filtrowana i używana w toaletach oraz do podlewania zieleni.

Zaprojektowana została zielona ściana, która nie tylko zdoła, ale również oczyszcza powietrze oraz, co szczególnie istotne w upalne dni, obniża temperaturę otoczenia.

Nowym aquaparkiem zarządzać będzie spółka Wrocławski Park Wodny SA. – Najbardziej cieszy nas to, że mimo tak trudnego roku 2020, udaje nam się realizować inwestycję bez jakichkolwiek opóźnień, a nawet jesteśmy do przodu z wieloma pracami – mówi Grzegorz Kaliszczak, prezes Wrocławskiego Parku Wodnego S.A.

Wykonawcą obiektu jest konsorcjum firm Mosty Łódź i PPUH Transcom sp. z o.o. Koszt inwestycji to 35 mln złotych, a otwarcie brochowskiego aquaparku planowane jest na wiosnę 2022 roku.



Kapsuła czasu wmurowana w fundamenty nowego aquaparku zawiera symbole naszych czasów

### Z myślą o przyszłych pokoleniach

W środę, 20 stycznia, odbyło się uroczyste wmurowanie kapsuły czasu w fundamenty nowego aquaparku. Tego symbolicznego aktu

dokonał prezydent Wrocławia. Zostały w niej umieszczone m.in. aktualne bilety i karnet do Aquaparku Wrocław, maseczka ochronna – symbol pandemii, nasz ostatni biuletyn, list do mieszkańców napisany przez Jacka Sutryka oraz

wiersz Tadeusza Różewicza, poety związanego z Wrocławiem – ze względu na ogłoszony przez Sejm RP rok 2021 rokiem Tadeusza Różewicza.

Katarzyna Wiązowska

## Zarządca też zadba o zieleń

We Wrocławiu nie tylko Zarząd Zieleni Miejskiej zajmuje się drzewami i krzewami. O zieleń na wrocławskich skwerach i podwórkach dbają także sami zarządcy gminnych nieruchomości.

Tak jest m.in. w przypadku Zarządu Zasobu Komunalnego (ZZK). Jednostka w ciągu najbliższego roku wyda na to zadanie blisko 530 tys. złotych.

ZZK pod swoją opieką ma obecnie ponad 3,5 tys. drzew i krzewów. Rosną one głównie na podwórkach i terenach przylegających do gminnych budynków. W ramach nowych umów profesjonalne firmy będą realizowały przeglądy koron drzew, usuwały suche i połamane gałęzie oraz posusz i jemioty.

– Te umowy pozwolą nam skutecznie zadbać o zieleń, która ozdabia nasze podwórka i zielone tereny zlokalizowane w 13 rejonach miasta. Pozwolą również poprawić bezpieczeństwo mieszkańców. W sytuacji zwisających lub połamanych gałęzi, będziemy mogli je szybko i profesjonalnie usunąć – wyjaśnia Tomasz Jankowski, rzecznik prasowy ZZK we Wrocławiu.

Każdego roku wiosną i jesienią ZZK zleca również nasadzenia drzew i krzewów na terenach, którymi

zarządza. W 2020 roku, tylko z tytułu kompensacji i wyrównania, posadzono 117 drzew i 654 krzewów ozdobnych. Do tej puli należy doliczyć dziesiątki nowych drzew i setki krzewów, które pojawiły się na wrocławskich podwórkach w ramach rewitalizacji.

Na nasadzenia i pielęgnację zieleni spółka Wrocławskie Mieszkania przeznaczy w najbliższych latach kwotę prawie 340 tys. zł.

Bartosz Moch



ZZK ma pod opieką ponad 3,5 tys. drzew i krzewów

## Z miasta

## Intensywny czas w MPK. 2021 to będzie rok inwestycji

Więcej tramwajów i autobusów, remonty torowisk oraz istniejących już obiektów zaplecza MPK – to priorytety wrocławskiego przewoźnika na ten rok. Największa wrocławska spółka chce również zoptymalizować wydatki – to prawdziwa TORYwolucja.

MPK zatrudnia 2746 osób, z czego 1004 to kierowcy, 702 motornicy, do tego 683 osoby pracujące na zapleczu, np. jako technicy. Ten zespół przez cały rok pracuje w poście czoła, żeby zmienić wrocławską komunikację na lepsze. A jest nad czym pracować.

Prezes MPK Krzysztof Balawejder, który w połowie 2019 roku został prezesem spółki, podkreślał od samego początku, że największe wyzwania to: starzejący się tabor, braki kadrowe wśród kierujących i mechaników, niedofinansowanie i wykolejenia. Dlatego wprowadzono program TORYwolucja, który ma zmienić MPK na lepsze.

## Rewolucja w taborze

Jeszcze trzy lata temu średni wiek autobusów miejskich we Wrocławiu wynosił około 8 lat, a najstarsze w taborze Volvo miały nawet po kilkanaście. Pojazdy były w złym stanie technicznym, nie spełniały

oczekiwań pasażerów. Teraz MPK odnowiło swoją flotę. Już ma 170 Mercedesów Citaro 2, a łącznie do miasta trafi 200 nowych autobusów. Średni wiek taboru spadł o ok. 5 lat.

MPK złożyło również wnioski o dofinansowanie zakupu kilkudziesięciu autobusów elektrycznych. Przewoźnik nie skupia się jednak tylko na autobusach. Po Wrocławiu jeździ obecnie 88 nowych tramwajów, a remont generalny przejdą 42 składy – 17 tramwajów Skoda 16T oraz 25 WtAs 205. Wszystkie zostaną wyposażone w klimatyzację.

## TORYwolucja głównym punktem

Zakup nowych tramwajów wpisuje się w realizację TORYwolucji. W jej ramach w tym roku miasto przeznaczy 80 mln zł na same remonty torowisk. Zrealizowanych zostanie 19 inwestycji, m.in. wymiana kluczowych węzłów rozjazdowych



Nowe Mercedesy były wystawione w kilku punktach miasta, by mieszkańcy mogli je obejrzeć

i zwrotnic na pl. Jana Pawła II, pl. Dominikańskim, skrzyżowaniu ul.

Powstańców Śl. z Hallera. Wyremontowany zostanie też odcinek łączący ul. Legnicką z TAT przy Dolmedzie.

Zaplanowano też modernizację zajezdni tramwajowych „Ołbin” i „Borek” – zostaną przygotowane do przyjęcia 4,6 niskopodłogowych tramwajów Moderus Gamma, zamówionych przez przewoźnika. Na Gaju poddany termomodernizacji będzie budynek administracji. Po niej będzie on przygotowany do montażu paneli fotowoltaicznych. Takich, jakie od ubiegłego roku produkują prąd w zajezdni autobusowej przy ul. Obornickiej.

## Udogodnienia dla pracowników

Spółka będzie też budowała nowe punkty socjalne dla swoich kierujących i motorniczych oraz remontowała już istniejące. W specjalnych obiektach można skorzystać z toalety czy przygotować ciepły posiłek. Pracownicy, tak jak do tej pory, mogą też korzystać z porad psychologicznych i prawnych. W zajezdni przy ul. Obornickiej powstanie siłownia.

MPK zapowiada, że nie zrezygnuje z prowadzonych przez siebie akcji charytatywnych, np. świątecznej zbiórki żywności dla seniorów. Wśród pracowników MPK popularne jest oddawanie krwi.

## MPK przyjazne niepełnosprawnym

Spółka na co dzień współpracuje również z biurem Wrocław bez

Barier, żeby ułatwić poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami, regularnie dowozi osoby z ograniczeniami ruchowymi do pracy, szkół, na wybory. W planach jest również dowieszenie pasażerów do covidowych punktów szczepień.

Przewoźnik podkreśla, że nowy tabor przyjeżdżający do Wrocławia jest nie tylko dostępny dla osób z ograniczeniami ruchowymi, ale również z zaburzeniami słuchu i wzroku – dzięki głosowym zapowiedziami przystankowym oraz wysokokontrastowym wyświetlaczom. Ponadto, w MPK działa pełnomocnik ds. osób z niepełnosprawnościami. Wyniesiono również perony na rondzie Reagana, aby ułatwić dostęp.

## Finanse w MPK

Ważną częścią planu na 2021 rok jest optymalizacja wydatków. To nie tylko pozyskiwanie dotacji miejskich na kolejne inwestycje czy cięcie kosztów bieżących. – Intensywnie zabiegamy o jak największe środki zewnętrzne na sfinansowanie naszych inwestycji – wyjaśnia Krzysztof Balawejder, prezes MPK Wrocław.

Mowa m.in. o blisko 100 mln zł na zakup pojazdów elektrycznych w konkursie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Spółka chce także sięgać po pieniądze w kolejnych programach.

Piotr Bera

## MPK W LICZBACH

**569**  
pojazdów

w tym **330** autobusów i **239** tramwajów, które przejeżdżają rocznie **35 mln** kilometrów

**190**  
kilometrów

**TORÓW**

**4**  
zajezdnie

w tym **3** tramwajowe i **1** autobusowa

**967**  
mln zł

wynoszą aktywa spółki

**2746**  
pracowników

w tym **1004** kierowców, **702** motorniczych i **683** pracowników zaplecza

# Mapa pokaże ślady poniemieckiego Wrocławia

We Wrocławiu w ponad 200 miejscach wciąż można zauważyć poniemieckie napisy – już coraz mniej widoczne, jednak nadal przypominające o historii miasta. Powstała właśnie mapa, dzięki której możemy pójść na spacer śladami dawnego Breslau.

Zespół Fundacji im. Tymoteusza Karpowicza przy współpracy z Centrum Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Dolnego Śląska zebrał i uporządkował lokalizacje ponad 200 różnych niemieckich napisów. To pierwszy taki kompleksowy zbiór śladów Breslau, które pozostały do dziś w przestrzeni miasta.

## Dla mieszkańca i turysty

– Od lat Fundacja im. Tymoteusza Karpowicza, która tworzy też ten projekt, realizuje różne działania edukacyjne i kulturalne związane z Wrocławiem i Dolnym Śląskiem. Wiedza o niemieckich znakach graficznych i treściach, które wciąż można spotkać w przestrzeni publicznej Wrocławia, jest nieusystematyzowana, szczątkowa i nieuopieczniona. Jest jednocześnie zagrożona – chcieliśmy to zmienić i utrwalić możliwie największą liczbą tego typu obiektów. Mapce towarzyszy również dwujęzyczne wprowadzenie w temat – mówi Grzegorz Czechański, koordynator projektu.

Mapa poniemieckich napisów to wyjątkowy projekt, który ma przybliżyć mieszkańcom i turystom historię miasta. „Spod tynku patrzy Breslau” – to też kolejna propozycja, która z całkiem nowej perspektywy przybliży miejsca warte zobaczenia – takie, które nie zawsze są opisane w przewodniku.

## Ochrona i promocja

Mapa to zbiór napisów, szyldów, reklam, inskrypcji i epigrafów, które towarzyszyły codziennemu życiu przedwojennych breslauerów. A „Spod tynku patrzy Breslau” to projekt, który ma na celu spójne, przyjazne, nowoczesne i rzetelne ich opracowanie. Taki dokument zapewnia im jednocześnie ochronę i promocję. Do powstania mapy przyczynili się sami mieszkańcy Wrocławia i okolic, którzy przesyłali zdjęcia oraz informacje o tym, gdzie można znaleźć ślady historii ich miasta.

## W górze i pod nogami

Na mapie znajduje się ponad 200 lokalizacji podzielonych na kategorie. Twórcy zaznaczyli zarówno te ledwo widoczne napisy, jak i te już odrestaurowane. Wybierając się na spacer śladami Breslau, musimy zadziierać głowę wysoko, ale i skrupulatnie patrzeć pod nogi. Wśród miejsc z napisami znajdują się pokrywy włazów czy płyty nagrobne, uwzględniono też epitafia na kościołach i napisy na progach kamienic. Mapę uzupełnia tekst

opracowany przez Macieja Wlazę w polskiej i niemieckiej wersji językowej.

Prawdziwą kopalnią napisów i zdobień jest

Nadodrże – nie trzeba się nawet zbyt długo rozglądać, aby zobaczyć historyczne ślady. Niektóre są w naprawdę dobrym stanie. Dużo śladów Breslau można znaleźć też w centrum, w okolicach placu Grunwaldzkiego czy Dworca Głównego. Jeśli wybierzemy się na spacer w okolice ulicy Hubskiej, koniecznie musimy zwrócić uwagę na wejścia do kamienic, gdzie widnieje wiele napisów „Salve”.

## Gdzie zdobyć mapę

Mapa jest dostępna online (można pobrać pdf lub skorzystać z wersji interaktywnej na [www.dolnoslaskosc.pl](http://www.dolnoslaskosc.pl)). Wersję papierową można bezpłatnie odebrać w księgarni Tajne Komplet w Przejściu Garncarskim 2 lub zamówić do paczkomatów InPost.

„Spod tynku patrzy Breslau” to już kolejna inicjatywa Fundacji im. Tymoteusza Karpowicza, wcześniej powstała m.in. mapa „Szlakiem wrocławskich księgarń”.

Projekt realizowany we współpracy z Miastem Wrocław.

Joanna Leja

[www.dolnoslaskosc.pl](http://www.dolnoslaskosc.pl)



Ślady poniemieckiego Wrocławia znajdują się jeszcze w wielu miejscach – warto wybrać się na spacer i poznać historię miasta, w którym mieszkamy

## Nasze osiedle

### Nowe nazwy ulic we Wrocławiu

Radni miejscy nadali nowe nazwy ulicom na wrocławskich osiedlach, przychylni się także do petycji mieszkańców, by w przyszłości nadać kolejnej imię Marii Dulębianki, odrzucili jednak wnioski o zmianę nazw placu Jana Pawła II i ulicy Jana Kapistrana.

#### Brochów

Ulice Tadżycka i Uzbecka – nazwy zostały zaproponowane przez Komisję Nazewnictwa Ulic Towarzystwa Miłośników Wrocławia. Pomysł wziął się stąd, że na Brochowie przeważają tytuły ulic wzięte od krajów azjatyckich, jak ul. Koreańska czy ul. Iracka.

#### Różanka

Ulica Weroniki Kumko – nazwę nadano na wniosek Klubu Radnych Nowoczesna. W ten sposób chcieli upamiętnić wybitną wrocławską pszczelarzkę. Jedną z inicjatorek pomysłu powiedziała, że klubowi zależy na tym, aby działalność kobiet i ich wkład w rozwój miasta były zapamiętane.

#### Lipa Piotrowska i Widawa

Ulica Haliny Konopackiej – nazwisko polskiej lekkoatletyki i pierwszej złotej medalistki olimpijskiej zostało zaczerpnięte z Banku Nazw na wniosek prezydenta. Nadanie nazwy ulicy jest przykładem dążenia do zachowania proporcji płci wśród nowych patronów – zasada ta została zapisana w uchwale nr XIV/396/19 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 17 października 2019 r.

#### Widawa

Ulica Zecerska – nazwa została zaproponowana przez Komisję Nazewnictwa Ulic Towarzystwa Miłośników Wrocławia. W sąsiedztwie znajdują się ulice pochodzące od zawodów, jak ul. Zegarmistrzowska czy ul. Kominiarska.

#### Zgorzelisko

Ulica Trocka – nazwa pochodząca od miasta Troki na Litwie została zaproponowana przez Komisję Nazewnictwa Ulic Towarzystwa Miłośników Wrocławia. W sąsiedztwie znajdują się już ulice, których nazwy wzięto od miejscowości z dawnych Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej, np. ul. Kowieńska czy ul. Witebska.

## LEŚNICA

### Ekologiczne przedszkole przy Starogajowej

Dziesięć grup przedszkolnych i dwie żłobkowe na ponad 4 tys. mkw. przestrzeni – tak ma wyglądać placówka „Galileo”, która powstanie na ul. Starogajowej. Zostanie otwarta we wrześniu 2022 roku. Ma do niej uczęszczać 300 dzieci.

Publiczne Przedszkole „Galileo”, znajdujące się obecnie przy ul. Starogajowej 68a, w 2022 roku zostanie przeniesione do nowo wybudowanego budynku, który powstanie 180 m dalej.

Nowy budynek będzie miał powierzchnię 1100 mkw., resztę przestrzeni zajmie plac zabaw na wolnym powietrzu. W nowym obiekcie zaprojektowano szereg ekologicznych rozwiązań, np. panele słoneczne czy ścienne kompozycje roślinne, które będą oczyszczały powietrze.

#### Nowe miejsca

Pięć istniejących już grup przedszkolnych przeniesie się do nowego budynku, natomiast kolejne pięć powstanie od nowa. Łącznie to przedszkola będzie uczęszczać



Tak będzie wyglądało ekologiczne przedszkole – zielone ściany i panele słoneczne na dachu

250 dzieci. Powstanie także żłobek, który przyjmie ok. 50 maluchów. Pracę znajdzie tu około 36 pracowników.

Projekt realizacji placówki został złożony przez jedną z największych fundacji oświatowych w Polsce – Ogólnopolskiego Operatora Oświaty, który jest zwycięzcą przetargu ogłoszonego

w 2020 roku przez miasto. W samym Wrocławiu fundacji podlega 21 publicznych placówek, w tym 2 szkoły podstawowe oraz 19 przedszkoli. Operator ma duże doświadczenie w zarządzaniu tego typu projektami.

– Inwestycje prowadzone przez miasto oraz współpraca z fundacjami i podmiotami prywatnymi

pozwalają nam na bardzo szybki rozwój bazy przedszkolnej we Wrocławiu. Dzięki temu w 2020 roku oddaliśmy małym wrocławianom rekordową liczbę ponad 1800 miejsc przedszkolnych – mówi Marcin Miedziński, wicedyrektor Wydziału Edukacji UM Wrocławia.

Redakcja

## NADODRZE

### Osiedle z własnym kwartalnikiem

Nadodrze ma od grudnia własną gazetę osiedlową „Co tam na Nadodrze”. Pierwszy numer bezpłatnego kwartalnika ukazał się jeszcze przed świętami Bożego Narodzenia w nakładzie 5 tys. egzemplarzy i roszył się w ciągu niecałych trzech tygodni.

– Zależało mi na tej gazecie od dawna. Chcemy dotrzeć m.in. do seniorów, którzy rzadziej niż inni mieszkańcy korzystają z internetu. Seniorzy nie powinni być odcięci od informacji. To ma być gazeta o tym, co się na Nadodrze dzieje. Dla wszystkich: młodszych, starszych. O naszych osiedlowych sprawach – mówi Izabela Duchnowska ze stowarzyszenia Nowe Nadodrze, redaktorka naczelna gazety.

#### Dla dużych i małych

„Co tam na Nadodrze” będzie tworzone nie tylko przez dorosłych redaktorów, ale również przez dzieci i młodzież. Do współpracy zostały zaproszone trzy szkoły podstawowe z Nadodrze – nr 58, 93 i 108. Wcześniej przeprowadzono w nich warsztaty dziennikarskie.

– Chciałabym, żeby dwie strony w każdym numerze gazety były przygotowywane przez młodzież i dzieci. Oni mają inne spojrzenie na osiedle, inne problemy. Tak naprawdę oni są przyszłością tego osiedla – mówi redaktor naczelna.

Redakcja działała w składzie: Wioletta Bodnar (MOPS), Izabela Duchnowska – red. naczelna, Anna Komarnicka (kultura), Wioletta Król (CRZ Krzywy Komin), Sylwia Semeniuk-Przymęcka, Monika Suder, Olga Maria Szalc, Kamil Peter (red. prowadzący), Adrian Purzycki (kulinaria), Marcin Radlak (Kępa Mieszczańska), Jacek Sterczewski (Infopunkt Nadodrze), Rafał Szymański (Co tam na Nadodrze?). Następny numer już w marcu br.

Marlena Urbaniak



FOT. NOWE NADODRZE



Z miasta

# „Ludowe wieści” 2020 – wiadomości jak w peerelu

Cotygodniowy półgodzinny program informacyjny „Ludowe Wieści” stylizowany na „Dziennik Telewizyjny” zdobywa na YouTube coraz większą rzeszę fanów. Autorami są trzej wrocławianie, którzy projekty filmowe robią po godzinach pracy w banku i MPK.

Pomysłodawcy „Ludowych Wieści” – Konrad Horbacz, Wojciech Zawadzki, Tomasz Sielicki – mają po trzydzieści parę lat, w peerelu się urodzili i przeżyli dzieciństwo, ale nie zdążyli zasmakować uroków życia w tym systemie. Dla nich inspiracją do nakręcenia nowej wersji reżimowego dziennika medialna. W realizację parodystycznej propagandówki zaangażowało się 30 osób, w przygotowaniu jest już drugi sezon, a programem zainteresowali się profesjonalni filmowcy.

## PRL w dzisiejszej wersji

– Głoszona teraz propaganda skojarzyła się nam z peerelowską, stąd pomysł, by nakręcić program, który przypomni ludziom, jak to kiedyś było i pokaże, że pewne aspekty dawnego ustroju są obecne i dzisiaj – tłumaczy Konrad Horbacz, mózg przedsięwzięcia, reżyser i montażysta programu, występujący także w roli zomowca.

Uzupełnia też, że celem „Ludowych Wieści” (ich akcja rozgrywa się w alternatywnym roku 2020,

w którym Blok Wschodni nadal istnieje) jest, aby PRL nie wrócił w żadnej formie. – Staramy się nakłonić widza do refleksji i jeśli będzie w stanie sprawić, że dawne nie wróci, to nasz cel zostanie osiągnięty – zaznacza.

## Z pomocą przyjaciół

„Ludowe Wieści” są realizowane własnym sumptem. Pomaga ok. 30-osobowa grupa zapaleńców. Wcielają się w role prowadzącego (stylizowany na generała Wojciecha Jaruzelskiego), korespondentów (m.in. z Leningradu), świadków wydarzeń, wyszukują scenografię, filmują, wrzucają na kanał YouTube.

– Wszyscy występujący to znajomymi, którzy nie mają specjalnego doświadczenia filmowego, pracują jako bankowcy, windykatrzy, prawnicy, ale połączyła ich chęć nakręcenia programu satyrycznego o peerelu i po godzinach chcą robić coś ciekawego – mówi Horbacz.

On sam pracuje w banku jako informatyk, pozostali dwaj inicjatorzy programu to na co dzień mordercy w MPK.



Prowadzący „Ludowe Wieści” major Andrzej Piaseczny – w tej roli Łukasz Strapagiel

## Wrocław w jednej z głównych ról

Większość z 10 odcinków pierwszego sezonu została nakręcona we Wrocławiu, bo tutaj wychowali się realizatorzy, którzy teraz szukają lokacji przypominających im lata 80. Ale spora część ujęć powstawała również w Warszawie ze względu na wiele wątków politycznych. Najtrudniejszą częścią pracy, poza

złudnym montażem, okazały się uliczne sceny. – Mieliliśmy przypadkową widownię, a naszym aktorom trudno było się skupić, czasem trzeba było poczekać aż ludzie przejdą – wyjaśnia Konrad Horbacz. Sporo zamieszania spowodowała wreszcie pandemia.

W wiadomościach z dużą uwagą skompletowano rekwizyty, stroje, dekoracje. – Chodziliśmy

po bazarach, na aukcjach i po domach naszych rodzin wyszukiwaliśmy przedmioty sprzed kilku dekad – mówi reżyser.

Wśród oglądających „Ludowe Wieści” dominują młodzi, choć są i ci, którzy ustrój pamiętają z autopsji. Emisja odbywa się zawsze w niedzielę o 19.30 na kanale Prawda TV na YouTube.

Magdalena Talik

## Willa użyczona fundacji noblistki idzie do remontu

Dom stojący przy ul. Krzyckiej 29, należący do wybitnego polskiego modernisty i jego małżonki – Tymoteusza i Marii Karpowiczów – zostanie wyremontowany. Miasto uyczyło go Fundacji Olgi Tokarczuk. Prace rozbiórkowe właśnie ruszyły. Miasto na remont przeznaczy 4 mln złotych.

Akt założycielski swojej fundacji noblistka podpisała 27 lutego, ale to 3 października uznawany jest za początek oficjalnej działalności. Fundacja zajmować się ma działalnością kulturalną i artystyczną, ale także projektami ekologicznymi, na rzecz równego traktowania oraz wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

## Działają pomimo lockdownu

– Fundacja została zawiązana w najtrudniejszym z możliwych czasów, w tym samym miesiącu, kiedy zaczął się lockdown i świat spowolnił, dzięki temu tak dużo udało nam się wymyślić w tym okresie, nie próżnowaliśmy i wszystko się dobrze ułożyło – mówi Olga Tokarczuk.

W radzie Fundacji Olgi Tokarczuk zasiadają Irek Grin (szef Wrocławskiego Domu Literatury), Agnieszka Holland (reżyserka) i noblistka, zarząd tworzą Grzegorz Zygałdo (menedżer i mąż

Olgi Tokarczuk), Izabella Kaluta (menedżerka kultury) oraz Zbyszko Fingas (związany od lat z NGO i działalnością kultu-

ralną, syn Olgi Tokarczuk). Olga Tokarczuk sama na działalność fundacji przekazała 350 tysięcy złotych.

## Wsparcie miasta

Prezydent Wrocławia Jacek Sutryk obiecał wsparcie działalności fun-

dacji przez miasto. Na siedzibę fundacji przeznaczył willę Marii i Tymoteusza Karpowiczów, która, zgodnie z życzeniem zmarłego poety, prozaika i dramaturga, miała stać się miejscem, w którym pracować i spotykać się z czytelnikami będą literaci. Willa zostanie wyremontowana.

– To cudowny gest, a dom stanie się miejscem specjalnym, związanym z kulturą, budowaniem wspólnoty i mądrym spędzaniem czasu – dziękowała Olga Tokarczuk.

## Pokoje dla gości i kawiarnia

Remont i przebudowa obejmą: wszystkie instalacje w budynku, budowę windy, oranżerii, pokoiów gościnnych (rezydencyjnych), sali spotkań, gabinetu, biura, a w piwnicy – kawiarni lub restauracji. Kwota przeznaczona na te prace to blisko 4 mln złotych. Prace idą zgodnie z planem, zakończą się w czwartym kwartale 2021.



Willa przy ulicy Krzyckiej 29 zgodnie z życzeniem właścicieli stanie się miejscem dla literatów

Redakcja

## Dla obcokrajowca

## Вакцинація від COVID-19 для іноземців. Правила

Вакцинація від COVID-19 доступна також для іноземців, які проживають в Польщі. Є лише одна умова – вони повинні проживати тут легально.

Національна програма вакцинації передбачає також щеплення для іноземців, які проживають у Польщі.

– Право на щеплення мають особи, яким надано персональний номер PESEL. Ми опрацювали програму, за якою лікуємо усіх пацієнтів, хворих на COVID-19, незалежно від їхньої громадянства. Якщо йдеться про вакцинацію, в першу чергу щеплення передбачені для громадян Польщі. Йдеться про особи, які є у базі PESEL – і це основне правило. Лише особи, які мають номер PESEL, мають право на щеплення, – так у грудні говорив Адам Недзельські, міністр охорони здоров'я РП.

Якщо іноземець прописується у Польщі як мінімум на 30 днів, йому автоматично надається номер PESEL. Для цього потрібна, зокрема, «карта побиту» – йдеться як про постійне, так і тимчасове проживання. Карта побиту видається на визначений термін, у цей час вона засвідчує особу іноземця, який перебуває на території Республіки Польща.

Щеплення доступні для усіх іноземців, які перебувають у Польщі легально. Необхідно мати або «карту побиту», або візу. Якщо в особи немає номера PESEL, можна зареєструватися, повідомляючи номер паспорту.

– Без «карти побиту» вакцинація неможлива, треба перебувати в Польщі легально, – почули ми, телефонуючи за номером коронавірусної інфоїнії (989). – Під час щеплень немає поділу на національності та громадянства. Вакцинація іноземців проводиться поетапно, тобто так само, як у випадку громадян Польщі – йдеться про вік та професію.

За даними польського державного Фонду соціального страхування, в усій Польщі застраховано близько 650 тис. іноземців, а у Вроцлаві – 43 тис. осіб. Проблема можуть виникнути в тих, хто довго чекає на те, щоб його перебування у Польщі було визнано легальним. За рапортом Головної контрольної палати середній час розгляду справи Воєводськими управліннями становить: для Польщі – 116 днів, а для Нижньосілезького воєводства – навіть 328 днів.

## Які є етапи вакцинації від COVID-19?

- Етап 0: Працівники сектору охорони здоров'я (медпрацівники, працівники будинків для літніх людей та центрів соціальної допомоги, допоміжний та адміністративний персонал медичних установ, в тім на санітарно-епідеміологічних станціях); батьки немовлят, які народилися недоношеними.
- Етап I: Особи, які перебувають у будинках для літніх людей та працівники таких будинків; особи, які перебувають у закладах із лікування та опіки, у закладах для догляду за особами, які перебувають там стаціонарно; літні люди, яким виповнилося 60 років та старші; представники силових служб, а також війська територіальної оборони.
- Етап II: Ключові професійні групи: працівники сектора

освіти, працівники секторів критичної інфраструктури, громадського транспорту; чиновники, які беруть безпосередню участь у боротьбі з епідемією (напр. працівники санітарно-епідеміологічних станцій); особи віком до 60 років, які мають хронічні захворювання, що збільшують ризик важкого перебігу COVID-19.

- Етап III: Підприємці та працівники закритих секторів – відповідно до розпоряджень щодо встановлення визначених обмежень, наказів та заборон у зв'язку із станом епідемії; широко доступна вакцинація усіх інших дорослих осіб.

## Вакцинація від COVID-19. Реєстрація

Відповідно до інформації міністерства охорони здоров'я, громадяни Польщі отримують електронне направлення на вакцинацію, що буде дійсне впродовж 60 днів. Якщо йдеть-

ся про іноземців, вони повинні звернутися до сімейного лікаря, який видасть направлення.

Одержавши направлення, іноземці можуть домовитися щодо дати щеплення. Це можна зробити за допомогою сімейного лікаря, телефонуючи за номером спеціальної інфоїнії 989 або за номером: + 48 22 62 62 989. Пацієнта запишуть відразу на два щеплення (перша та друга доза вакцини), а напередодні вакцинації до іноземця буде надіслано повідомлення SMS.

– Ви маєте рацію: якщо йдеться про іноземців, направлення на щеплення може видати лише сімейний лікар, – підтвердила консультантка інфоїнії (989), коли ми туди зателефували.

## Де проводиться вакцинація проти COVID-19?

У Вроцлаві та агломерації вже зареєстровано понад 130 місць, де можна буде пройти вакцинацію проти COVID-19. Де саме? Більше деталей [www.wroclaw.pl/zdrowie](http://www.wroclaw.pl/zdrowie).

## COVID-19 vaccinations for foreigners. Rules

Foreigners living in Poland are also allowed to submit to COVID-19 vaccination. There is only one condition – they have to stay here legally.

The National Vaccination Program assumes that foreigners living in Poland will be vaccinated against coronavirus, too.

'Here the primary right to vaccination is the PESEL number. We have a solution which allows us to treat all patients suffering from COVID-19 regardless of their nationality, but we will certainly give priority to Polish citizens in the case of vaccinations. To all people who are registered in the PESEL base; this is the primary thing that gives the right to vaccination,' said Adam Niedzielski, Minister of Health, in December.

A foreigner will receive a PESEL number automatically when he/she registered for at least 30 days of stay in Poland. He/she will need a number of valid documents, including a residence card – both in the case of permanent and temporary registration of residence. A residence card in its validity period confirms the identity of a foreigner during his/her stay in the Republic of Poland.

Every foreigner who stays legally in Poland may submit to vaccination. He/she is authorised to do so if he has a residence card, a visa or any other relevant document. If a foreigner does not have a PESEL number, he/she may register via his/her passport number.

'Vaccination without a residence card is not possible – you have to stay legally in Poland,' we heard

after we called the coronavirus helpline (989). 'In the case of vaccination, there is no division into nationalities. Foreigners are obliged to complete the same stages as everyone in respect of age or current profession.

According to the data of the Social Insurance Company [ZUS], there are over 650,000 insured foreigners in Poland, of which 43,000 persons were registered in Wrocław. However, the persons who wait long for the legalisation of their stay may have a problem. According to the report of the Supreme Audit Office, the average time of proceedings in provincial offices is 116 days; in the Lower Silesia Province, it may last even up to 328 days.

## What are the stages of COVID-19 vaccinations?

- Stage 0: Employees of the health care sector (medical personnel, employees of the Social Care Centre [DPS] and the Municipal Social Welfare Centre [MOPS] and auxiliary and administrative personnel in medical facilities, including sanitary & epidemiological stations); parents of premature babies.
- Stage 1: Residents and employees of social care centres, care and treatment facilities, nursing and care facilities and

other places of stationary stay; people over 60 years of age; uniformed services, including territorial defence forces.

- Stage 2: Key professional groups: employees of the education sector, employees of critical infrastructure and public transport sectors, civil servants directly engaged in fighting the epidemic (e.g., employees of epidemiological & sanitary stations); persons under 60 years of age suffering from chronic diseases that increase the risk of severe COVID-19.
- Stage 3: Entrepreneurs and employees of sectors closed under the regulations on the establishment of specific restrictions, orders and bans in connection with the occurrence of the epidemic; general vaccination of the rest of the adult population.

## COVID-19 vaccinations. Registration

According to information from the Ministry of Health, Polish citizens will obtain an automatically issued e-referral to vaccination, which will be valid for 60 days. The procedure is different for foreigners; in order to obtain a referral, they have to register for a visit to a primary health care physician.

Wrocław THE MEETING PLACE

#WrocławKeepsVaccinating

Together in solidarity  
to combat COVID-19

gov.pl

For more information on vaccinations visit [www.gov.pl/web/szczepimysie](http://www.gov.pl/web/szczepimysie)

Upon obtaining the referral, they can book a vaccination with the same physician or by calling the helpline number 989 or 22 62 62 989. The patient will be immediately registered for two visits and will receive a text message before the second vaccination.

'A referral to vaccination for foreigners may be issued only a primary health care physician,' con-

firms the consultant of the helpline (989) that we called.

## Where is it possible to become vaccinated against COVID-19?

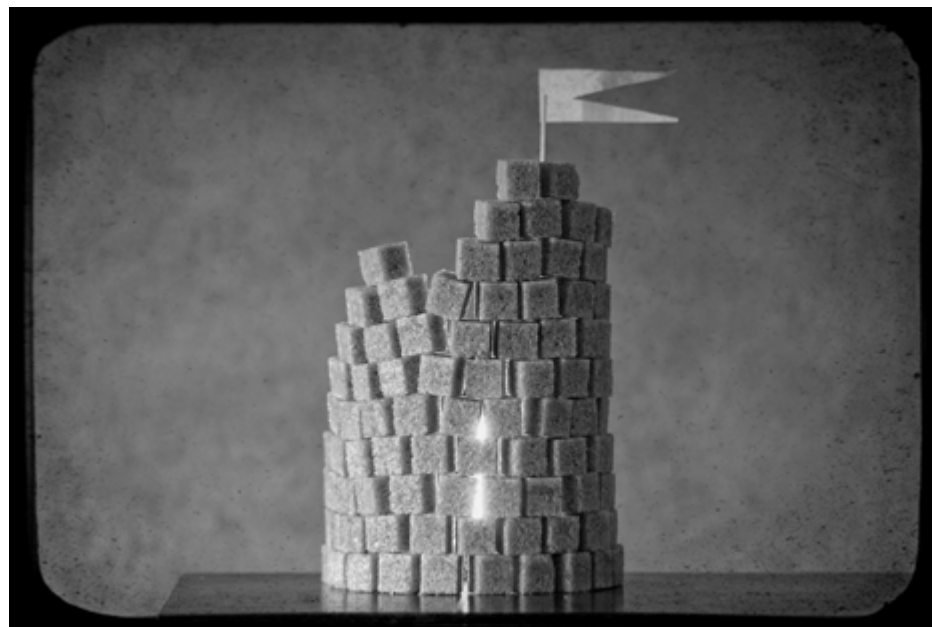
In Wrocław and its surroundings, over 130 COVID-19 vaccination points have been registered. See more: [www.wroclaw.pl/zdrowie](http://www.wroclaw.pl/zdrowie)

## My wrocławianie

# Podwójne życie domowych przedmiotów i warzyw

## Niezwykłe fotografie wrocławianina Piotra Ziółka

Biała flaga zatknięta na warownym zamku z kostek cukru czy buchająca z filiżanek para – misternie wycięta z papieru – na niezwykłych fotografiach dobrze znane przedmioty grają nieoczekiwane role. Zdjęcia towarzyszą wystawie stołów „Płaszczyzna porozumienia” w Muzeum Narodowym.



Gdyby losy wystawy potoczyły się tradycyjnie, na ścianach zawisłyby obrazy i ryciny z epoki, z jakiej pochodzi większość eksponatów (XVIII i XIX wiek). Zwłaszcza że muzealne zbiory są bogate i spokojnie można do nich sięgnąć. Ale projektujące „Płaszczyznę porozumienia” Edyta Białacka i Klaudia Maślej-Feluś nie chciały bezpiecznych rozwiązań. Postanowiły zaryzykować i przełamać

typową konwencję. Dlatego zamiast dzieł z epoki zobaczyliśmy lightboxy z przepięknymi zdjęciami Piotra Ziółka (m.in. z żalnym selerem, cukrem-cegiełką czy wściekłymi filiżankami).

### Z zespołu montażu na ekspozycję

Skąd obydwie projektantki wiedziały, że kierownik sekcji ze-

społu montażu jest zapalonym fotografikiem i czas pandemii wykorzystał na eksperymenty z kuchennym wyposażeniem w roli głównej?

– Muzeum to w pewnym sensie jedna wielka rodzina, której członkowie lubią rozmawiać, dzielić się zainteresowaniami. Opowiedziałem w pracy o swoim projekcie – przyznaje się Piotr

Ziółek. I od razu zaznacza, że był przerażony, kiedy Edyta i Klaudia wpadły na pomysł, aby fotografie uzupełniły wystawę stołów. – Nie robiłem tej realizacji z myślą o wystawie, zdjęcia powstały dużo wcześniej, ale szybko okazało się, że świetnie pasują do wyobrażenia tego, co może się zdarzyć przy stole – mówi autor.

### Martwa natura z cukrowym zamkiem

Jego niewielkich rozmiarów martwe natury zdumiewają nie tylko kunsztem kompozycji i tematyką, ale dyskretnym urokiem i poczuciem humoru. Trudno uwierzyć, że powstały jako rodzaj reakcji na frustrację pandemiczną, która wielu z nas spędzała sen z powiek. – Chodziło o to, aby wyjść ze strachu, który nas pętał, zignorować na chwilę informacje o wzroście zachorowań i śmiertelności – wyjaśnia Piotr Ziółłek.

Rodzaj antidotum przerodził się w rzetelny projekt realizowany w domu. A kluczem do sukcesu okazało się nowe spojrzenie na dobrze przecież znane przedmioty. – Fascynują mnie różne aspekty estetyczne, szukam rzeczy pięknych i niebanalnych, układam z nich opowieści, wymyślam anegdoty, rebusy – mówi Piotr Ziółłek. – To, co robię na pewno nie jest nowatorskie, w żaden sposób oryginalne, ale „moje”, z potrzeby przetrwania, odreagowania, dostarczenia przyjemności oglądania bliskim – dodaje.

Bliscy – rodzina i przyjaciele – zaangażowali się przede wszystkim dostarczając przedmioty, które mogły się przydać

przy układaniu martwych natur. – Robią to nadal, zatem proces wciąż trwa – śmieje się Piotr Ziółłek.

### Muzeum przede wszystkim

Fotografowaniem wrocławianin zafascynował się lata temu na wycieczce po Szwajcarii. – Zużyłem dwie rolki filmu i uświadomiłem sobie, jak wspaniale jest umieć patrzeć kadrami, selekcjonować ogrom wrażeń, które ma się przed sobą, tworzyć rodzaj fotograficznego notatnika – wspomina.

W jego pracach fotograficznych zachwyca wycucie proporcji, ale sam autor nie ma wątpliwości, czemu je zawdzięcza. Ponad 30-letniej pracy w Muzeum Narodowym i setkom wystaw, jakie przygotowywał, związanej z nimi walki o to, aby pokazywany przedmiot zachował proporcje, kształty, perspektywę, aby wyeksponować jego mocne strony i wreszcie, aby kompozycja mogła się podobać zwiedzającym.

Dziś zdobywane latami umiejętności procentują. Ale dla całej historii kluczowa jest może nawet nie tyle fotografia, ile miejsce pracy Piotra Ziółka, Muzeum Narodowe we Wrocławiu. – Zakochałem się w tej instytucji, przypomina mi port, do którego dopłynąłem i pragnę już w nim pozostać – nie ma wątpliwości Piotr Ziółłek. Praca muzealnika jest najważniejsza, fotografowanie pozostaje pasją i zajęciem w wolnych chwilach, podobnie jak kolekcjonowanie fotograficznych rekwizytów.

Magdalena Talik



ZDJEŃCA ARCHIWUM AUTORA

Piotr Ziółłek jest pracownikiem muzeum – fotografował, by nie myśleć o pandemii

## Kulturalnie we Wrocławiu

### Lodowa „Maszyna Czasu”

14 stycznia br. przy Muzeum Współczesnym Wrocław stanęła plenerowa rzeźba – „Maszyna Czasu” Tomasza Domańskiego. Składają się na nią: metalowa klatka, w której z jednej strony umieszczono lodowe płyty, z drugiej granitowy kamień i łącząca je lina. Topniejący lód przybliży kamienny blok do ziemi. Cały obiekt będzie prezentowany do momentu osiągnięcia przeciwwagi. Artysta opisuje wydarzenie jako wielogodzinny,

a może wielodniowy, wszystko zależy od pogody, spektakl odgrywany na żywo na naszych oczach. To nie pierwsza lodowa rzeźba w przestrzeni Wrocławia, której autorem jest Tomasz Domański. W latach 90. artysta uruchomił na rynku lodowe zegary w ramach cyklu „Pomniki Czasu”, które odmierzają czas. Rzeźba „Maszyna Czasu” została zainstalowana w ramach programu Sympozjum Wrocław 70/20 – wydarzenia upamiętniającego słynne Sympozjum Plastyczne, które odbyło się we Wrocławiu w 1970 roku.

### MFF Nowe Horyzonty 2021

21. edycja Międzynarodowego Festiwalu Filmowego Nowe Horyzonty odbędzie się w dniach 22 lipca – 1 sierpnia br. we Wrocławiu. Ubiegłoroczny festiwal ze względu na pandemię odbywał się online. W ciągu 11 dni widzowie mogli zobaczyć ponad 170 filmów z kilkudziesięciu krajów. W tym roku najważniejszą sekcją festiwalu ponownie będzie Międzynarodowy Konkurs Nowe Horyzonty – platforma służąca prezentacji kina artystycznego. Organizatorzy

czekają na autorskie fabuły, dokumenty, eseje, animacje o długości powyżej 60 min, zrealizowane po 1 stycznia 2020 r., nieprezentowane wcześniej w Polsce na pokazach publicznych. Najlepszy film otrzyma nagrodę Grand Prix oraz 15 tys. euro. Swoją nagrodę przyzna również festiwalowa publiczność. Zgłoszenia filmów przyjmowane są na stronie internetowej nowe-horyzonty.pl do 7 marca br. Filmy można również zgłaszać do sekcji pozakonkursowych, w tym sekcji Shortlista poświęconej polskim filmom krótkometrażowym.

### Książka za kraty

Niepotrzebne książki nie muszą trafiać na makulaturę. Ogólnopolska akcja „Książka za kraty” trwa od 2006 r. i jest pierwszą zbiórką książek dla osadzonych w kraju. Jej pomysłodawczynią jest Agnieszka Kłos. Książki, ale także czasopisma oraz płyty CD i DVD można zostawić w BarBarze lub wysłać paczką pod adres, które organizatorzy podają po bezpośrednim kontakcie na facebookowym profilu – [www.facebook.com/KsiazkaZaKraty](http://www.facebook.com/KsiazkaZaKraty).

Zbiórka w BarBarze trwa do końca stycznia. Warto więc przejrzeć swoje domowe zbiory, być może znajdą się wśród nich pozycje, które można przekazać osadzonym we wrocławskim zakładzie karnym. Akcja ma na celu zachęcenie więźniów do czytania. Darowane tytuły pozwalają także na dokonanie remanentów w więziennych bibliotekach. Stare, zdezaktualizowane wydawnictwa, czasem pamiętające jeszcze czasy peerelu, można wymienić na bardziej współczesne lektury, które są znacznie chętniej wypożyczane.

## Wrocławski Niezbędnik

Telefony alarmowe, infolinie we Wrocławiu

### Bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia:

Numer ratunkowy: **112**  
 Pogotowie Ratunkowe: **999**  
 Policja: **997**  
 Straż Pożarna: **998**  
 Straż Miejska: **986**  
 Centrum Powiadomienia Ratunkowego WOPR (numer ratunkowy nad wodą): **601 100 100**  
 Stały dyżur Centrum Zarządzania Kryzysowego: **71 770 22 22**

### Telefony awaryjne we Wrocławiu

Pogotowie energetyczne: **991**  
 (połączenie bezpłatne, dostępne także z tel. komórkowych)  
 Pogotowie gazowe: **992**  
 Pogotowie ciepłownicze: **993**  
 Pogotowie wodno-kanalizacyjne: **994**  
 (czynne przez całą dobę, bez numeru kierunkowego, połączenie bezpłatne)

### Infolinie we Wrocławiu

Centrum Informacji Turystycznej: **71 344 3 111**  
 (PN-PT: 9.00-19.00)  
 Punkt informacji dla obcokrajowców: **71 77 24 950**  
 Infolinia MPK: **71 321 72 71, 71 321 72 70**  
 (PN – PT 7.00-20.00)  
 Infolinia Urzędu Miejskiego Wrocławia: **71 777 77 77**

### Ważne telefony – pozostałe

Widzisz dym ze spalania odpadów, zgłoś to! Telefon alarmowy: **986**  
 (całodobowy) lub **71 310 06 46**  
 (w godz. 07.00-14.00)  
 Biuro Rzeczy Znalezionych: **71 376 08 96**  
 (ŚR: 8.30-16.00, w pozostałe dni robocze w godz. 8.00-14.00)  
 Biuro Obsługi Pasażera MPK Wrocław: **71 321 72 71**  
 (PN-PT: 8.00-20.00)  
 Telefoniczne centrum obsługi klienta MPWiK: **71 34 09 655**  
 (ŚR: 8.00-17.00, w pozostałe dni robocze w godz. 8.00-15.00)  
 Zgłoś awarię do ZDiUM: **71 376 00 22, 19501**  
 Miejski Rzecznik Konsumentów: **71 777 79 02**  
 Taxi Senior **794 123 124**

### REDAKCJA:

pl. Solny 14, 50-062, Wrocław,  
[www.wroclaw.pl](http://www.wroclaw.pl),  
 e-mail: [redakcja@araw.pl](mailto:redakcja@araw.pl)

**Redaktor naczelna**  
 Ewa Wapłak

**Redaktor wydania**  
 Agata Zięba

**DRUK:**  
 AGORA  
 Daniszewska 27, 03-230 Warszawa

**WYDAWCA:**  
 Gmina Wrocław

FOT. MATERIAŁY ORGANIZATORA



FOT. KAJA MARCHEWKA



FOT. STREFA KULTURY WROCŁAW

## Półmaratończycy pobiegą, ale jesienią

W ubiegłym roku, kiedy pandemia COVID-19 wywróciła do góry nogami znany nam świat, nie tylko w zakresie biegów miejskich i długodystansowych, Wrocław Marathon Team deklarował, że „Wrocław wróci silniejszy”. Czy się to udało?

Choć wciąż nie wiadomo, jak będzie wyglądała sytuacja epidemiczna za kilka miesięcy ani jakie pojawią się regulacje i ograniczenia prawne dotyczące organizacji imprez sportowych, znane są najważniejsze ustalenia dotyczące organizacji przyszłorocznych biegów w stolicy Dolnego Śląska.

### Maraton pod znakiem zapytania

Ze względu na wciąż niepewną sytuację epidemiczną i ekonomiczną dyrekcja Wrocław Maratonu podjęła decyzję o wstrzymaniu prac związanych z organizacją tegorocznego maratonu i skupieniu swoich wysiłków na bezpiecznym przeprowadzeniu 8. PKO Nocnego Wrocław Półmaratonu.

### 12 tys. chętnych na półmaraton

Zaplanowany na 12 czerwca 2021 roku półmaraton zostanie jednak przeniesiony na jeden z jesiennych weekendów. Dokładna data będzie podana w najbliższym czasie.

Na 8. PKO Nocny Wrocław Półmaraton zapisało się 12 tys. uczestników. Organizatorzy deklarują, że dołożą wszelkich starań, by impreza mogła odbyć się w 2021 roku. Wszyscy biegacze posiadający numery startowe mogą je zwrócić bez podania przyczyny do 15 marca br. W tym celu zawodnik powinien wysłać wiadomość na adres: [biuro@wroclawmaraton.pl](mailto:biuro@wroclawmaraton.pl), zawierającą imię, nazwisko i numer startowy. Gdyby przeprowa-



37. PKO Wrocław Maraton w 2019 r. był ostatnim przed pandemią

dzenie półmaratonu uniemożliwiła sytuacja epidemiczna, wszyscy zapisani uczestnicy otrzymają zwrot środków za pakiet startowy.

W obu przypadkach nie będzie potrącana opłata manipulacyjna.

Redakcja